

Digitala TV-sändningar

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens förslag i proposition 2002/03:72 *Digitala TV-sändningar*. Regeringen föreslår att den marksända televisionen skall övergå till digital teknik, varvid de digitala TV-sändningarna byggs ut och de analoga TV-sändningarna upphör efter en övergångsperiod.

Därutöver behandlar utskottet i betänkandet fem motioner som har avlämnats med anledning av propositionen. Vidare behandlar utskottet fyra motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2002.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att den marksända televisionen skall övergå till digital teknik samt att en tidpunkt skall läggas fast för denna övergång. Dock anser utskottet att tidpunkten bör läggas fast något senare än vad regeringen föreslår och anser att den 1 februari 2008 är en lämplig tidpunkt. När det gäller regeringens övriga förslag om utbyggnaden av de digitala sändarnäten, om de digitala TV-sändningarnas tillgänglighet och om tillståndsgivning avstyrker utskottet regeringens förslag och anser att regeringen efter nya överväganden bör återkomma till riksdagen med förslag.

Vidare avstyrker utskottet samtliga motioner.

Utskottets ställningstaganden har föranlett tre reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Bakgrund.....	6
Det nu aktuella ärendet.....	6
Vissa utredningar.....	6
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	7
Utskottets överväganden.....	9
Den marksända televisionen skall övergå till digital teknik.....	9
Propositionen.....	9
Regeringens förslag.....	9
Skälen för regeringens förslag.....	9
Motionerna.....	11
Kulturutskottets yttrande.....	13
Konstitutionsutskottets ställningstagande.....	15
Utbyggnaden av de digitala sändarnäten.....	16
Bakgrund.....	16
Propositionen.....	17
Regeringens förslag.....	17
Skälen för regeringens förslag.....	17
Motionerna.....	18
Kulturutskottets yttrande.....	19
Konstitutionsutskottets ställningstagande.....	21
De digitala TV-sändningarnas tillgänglighet.....	23
Bakgrund.....	23
Propositionen.....	24
Regeringens förslag.....	24
Skälen för regeringens förslag.....	24
Kulturutskottets yttrande.....	25
Konstitutionsutskottets ställningstagande.....	25
Riktlinjer för tillståndsgivning.....	26
Bakgrund.....	26
Uttalanden i samband med inledandet av digitala marksändningar.....	26
Propositionen.....	27
Regeringens förslag.....	27
Skälen för regeringens förslag.....	27
Motionerna.....	28
Konstitutionsutskottets ställningstagande.....	28
Tidpunkt för övergången.....	29

Propositionen.....	29
Regeringens förslag.....	29
Skälen för regeringens förslag.....	30
Motionerna	30
Kulturutskottets yttrande	30
Konstitutionsutskottets ställningstagande.....	31
Förberedelse av teknikskiftet.....	31
Propositionen.....	31
Regeringens bedömning	31
Skälen för regeringens bedömning	32
Kulturutskottets yttrande	32
Konstitutionsutskottets ställningstagande.....	33
Reservationer	34
1. Den marksända televisionens övergång till digital teknik (punkt 1).....	34
2. Vidaresändning av Sveriges Television AB:s program via satellit (punkt 5)	36
3. Framtida fördelning av sändningstillstånd (punkt 8).....	36
Bilaga 1 Förteckning över behandlade förslag.....	37
Propositionen	37
Följdmotioner.....	37
Motioner från allmänna motionstiden	38
Bilaga 2 Kulturutskottets yttrande 2002/03:KrU1y.....	40

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Den marksända televisionens övergång till digital teknik

Riksdagen godkänner dels vad regeringen föreslår (yrkande 1) om att den marksända televisionen skall övergå till digital teknik (avsnitt 5), dels vad utskottet anför. Därmed bifaller riksdagen propositionen i denna del och avslår motionerna 2002/03:K8 yrkandena 1–4, 2002/03:K9 yrkandena 1 och 2, 2002/03:K10 yrkandena 1 och 4–6, 2002/03:K11 yrkandena 1 och 2 samt 2002/03:K333 yrkande 6 i denna del.

Reservation 1 (m, fp)

2. Teknisk utveckling på digital-TV-området

Riksdagen avslår motion 2002/03:Kr336 yrkande 23.

3. Utbyggnaden av de digitala sändarnäten

Riksdagen avslår vad regeringen föreslår (yrkande 2) om utbyggnad av de digitala sändarnäten (avsnitt 6) och tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför.

4. Utbildningsradion

Riksdagen avslår motion 2002/03:K12 yrkandena 1 och 2.

5. Vidaresändning av Sveriges Television AB:s program via satellit

Riksdagen avslår motion 2002/03:K10 yrkande 2.

Reservation 2 (m)

6. De digitala TV-sändningarnas tillgänglighet

Riksdagen avslår vad regeringen föreslår (yrkande 3) om tillgängligheten för de digitala TV-sändningarna (avsnitt 7) och tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför.

7. Riktlinjer för tillståndsgivning

Riksdagen avslår vad regeringen föreslår (yrkande 4) om tillståndsgivning (avsnitt 8) och tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför.

8. Framtida fördelning av sändningstillstånd

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:K8 yrkandena 5 och 6 och 2002/03:K10 yrkande 3.

Reservation 3 (m, fp)

9. Tidpunkt för övergången till digital teknik

Riksdagen godkänner delvis vad regeringen föreslår (yrkande 5) om tidpunkt för övergången till digital teknik (avsnitt 9) och tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför. Därmed bifaller riksdagen delvis propositionen i denna del och avslår motionerna 2002/03:K373 yrkande 4 och 2002/03:Kr334 yrkande 2.

Stockholm den 15 maj 2003

På konstitutionsutskottets vägnar

Gunnar Hökmark

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunnar Hökmark (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Helena Bargholtz (fp), Pär Axel Sahlberg (s), Kenth Högström (s), Mats Einarsson (v), Mats Berglind (s), Henrik S Järrel (m), Anders Bengtsson (s), Tobias Krantz (fp), Kerstin Lundgren (c), Helene Petersson (s), Nils Fredrik Aurelius (m), Billy Gustafsson (s), Gustav Fridolin (mp) och Tuve Skånberg (kd).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2002/03:72 *Digitala TV-sändningar* föreslår regeringen att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att den marksända televisionen skall övergå till digital teknik, om utbyggnad av de digitala sändarnäten, om tillgängligheten för de digitala TV-sändningarna, om tillståndsgivning samt om tidpunkt för övergången. Regeringens förslag återges i *bilaga 1*.

Med anledning av propositionen har fem motioner väckts. I detta sammanhang behandlar utskottet även fyra motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2002 som rör digital TV. Förslagen i motionerna återges i *bilaga 1*.

Kulturutskottet har avgett yttrande över propositionen jämte motionsyrkanden inom utskottets beredningsområde. Yttrandet finns i *bilaga 2*.

Utskottet har i ärendet uppvaktats av Sveriges Television AB och TV 4 AB. Därutöver har Sveriges Utbildningsradio AB med anledning av en inbjudan från utskottet lämnat muntliga upplysningar.

Bakgrund

Det nu aktuella ärendet

Under våren 1997 beslutade riksdagen att digital marksänd TV bör införas i Sverige (prop. 1996/97:67, bet. 1996/97:KU17, rskr. 1996/97:178). Beslutet innebar att sändningar under en första etapp inleddes på ett begränsat antal orter i Sverige. Riksdagen beslutade därefter under hösten 2000 att digital marksänd TV skulle få byggas ut till att omfatta hela landet (prop. 2000/01:1, utg.omr. 17, bet. 2000/01:KrU1, rskr. 2000/01:59).

Den 13 november 1997 beslutade regeringen att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppdrag att följa och utvärdera de markbundna digitala TV-sändningarna under den första etappen (dir. 1997:134). Därutöver skulle kommittén medverka vid urvalet av programföretag för de digitala TV-sändningarna genom att yttra sig till Radio- och TV-verket över tillståndsansökningar. Kommittén antog namnet Digital-TV-kommittén (Ku 1997:06).

Digital-TV-kommittén avgav den 13 november 2001 slutbetänkandet *Digital TV – modernisering av marknätet* (SOU 2001:90). Betänkandet har remissbehandlats.

Vissa utredningar

Regeringen beslutade den 8 juni 2000 att en särskild utredare skulle tillkallas som skall analysera och överväga behovet av ändringar i framför allt radio- och TV-lagen (1996:844) och lagen (1989:41) om TV-avgift. Uppdraget till

utredningen, som antagit namnet Radio- och TV-lagsutredningen (Ku 2000:01), har formulerats i direktiv 2000:43 samt i tilläggsdirektiv 2001:11. Vidare ingår i uppdraget numera att överväga vilka författningsändringar som behövs för att säkerställa att de boende i kabelanslutna fastigheter har tillgång till ett grundläggande TV-utbud även efter det att de analoga marksändningarna har upphört (dir. 2003:30). Uppdraget skall i denna del redovisas före utgången av november 2003. Utredningen har därutöver fått i uppdrag att bl.a. överväga Digital-TV-kommitténs förslag om ett fristående operatörsföretag, tillståndsgivning genom myndighet och tillståndstidens längd, TV-programmens tillgänglighet för funktionshindrade samt vissa interaktiva rundradiotjänster. Även i dessa delar skall utredningen föreslå de lagändringar som föranleds av övervägandena. Denna del av uppdraget skall redovisas före utgången av 2004.

Den 14 mars 2002 beslutade regeringen att en särskild utredare skall göra en översyn av lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område och föreslå de författningsändringar som föranleds av övervägandena (dir. 2002:44). Utredaren skall beskriva förändringarna inom TV-området och analysera vilka konsekvenser utvecklingen haft för konkurrenssituationen på TV-reklammarknaden. Utredaren skall också analysera hur konkurrenssituationen på TV-reklammarknaden kan komma att påverkas av skiftet från analog till digital sändningsteknik. Slutligen skall utredaren överväga behovet av att ändra reglerna för koncessionsavgift på TV-området, dels beträffande avgiftsskyldigheten, dels beträffande avgiftens storlek och hur avgiften skall beräknas.

I direktiven framhålls bl.a. att digitaliseringen av marknätet kan få till effekt att flera reklamfinansierade TV-kanaler får samma räckvidd som TV 4. I takt med att tillgången till och användningen av de digitala marksändningarna ökar kan TV 4 AB:s särställning som rikstäckande reklam-TV-kanal komma att förändras. Om utredaren kommer fram till att avgiftsskyldighet fortsatt är motiverad, skall utredaren föreslå hur stor avgiften skall vara och hur den skall beräknas för att fylla avsedd konkurrensreglerande funktion.

Uppdraget planeras att redovisas den 16 maj 2003.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen förslår regeringen att de digitala TV-sändningarna byggs ut och att de analoga TV-sändningarna upphör efter en övergångsperiod.

Enligt förslagen skall minst två digitala sändarnät byggas ut så att de får samma räckvidd som de nuvarande 54 huvudsändarna. Sändningarna skall också kunna tas emot i alla tätorter samt i de övriga områden där topografiska förhållanden hindrar satellitmottagning.

Vidare föreslås att de sändarnät som har den största räckvidden i första hand skall användas av Sveriges Television, Sveriges Utbildningsradio och

för andra sändningar som sker med stöd av sändningstillstånd med villkor om opartiskhet, saklighet och ett mångsidigt programutbud.

Sändningar som skall kunna tas emot utan villkor om särskild betalning skall enligt förslagen sändas okrypterat i det digitala marknätet.

Regeringen föreslår vidare att teknik för åtkomstkontroll och tillämpningsprogram skall vara gemensam i de digitala marksändningarna.

Vid tillståndsgivningen skall enligt förslagen eftersträvas att programutbudet som helhet präglas av mångfald och att flera av varandra oberoende programföretag medverkar. Det är viktigt att önskemål om regionala sändningar tillgodoses.

Regeringen föreslår att de analoga TV-sändningarna skall ha upphört senast den 1 oktober 2007.

Vidare bedömer regeringen att en särskild kommission bör förbereda skiftet från analoga till digitala marksändningar och samordna den informationsverksamhet som behövs.

Utskottets överväganden

Den marksända televisionen skall övergå till digital teknik

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om att den marksända televisionen skall övergå till digital teknik. Vidare avstyrker utskottet en motion om den tekniska utvecklingen på digital-TV-området. Jämför reservation 1.

Propositionen

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att de digitala marksändningarna byggs ut. De analoga TV-sändningarna upphör efter en övergångsperiod.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen framhåller att målet för statens mediepolitik är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadliga inslag i massmedierna (prop. 2000/01:1, utg.omr. 17, bet. 2000/01:KrU1, rskr. 2000/01:59). Enligt regeringen tar sig detta inom televisionens område bl.a. uttryck i stöd för starka public service-företag och att TV-distributionen utformas för att säkerställa tillgänglighet och mångfald.

Vidare anför regeringen att public service-televisionen har starkt stöd hos publiken. Av det samlade TV-tittandet ägnas ca 40 % åt dessa program, trots att flera privata TV-kanaler sedan mer än tio år sänder till den svenska befolkningen. Regeringen påpekar att Utbildningsradions (UR) TV-program sänds med utnyttjande av den överföringskapacitet som SVT disponerar enligt överenskommelse som träffas bolagen emellan. I proposition 2000/01:94 *Radio och TV i allmänhetens tjänst 2002–2005* förutsatte regeringen att UR:s program bereds plats såväl analogt som digitalt i TV:s sändningsutrymme på tider som ger utbildningsprogram goda möjligheter att nå sin publik.

Regeringen anför att public service-televisionens sändningar når hela det svenska folket genom två analoga sändarnät med 99,8 % räckvidd. Sedan 1999 sänds programmen även via satellit.

Ett tredje analogt sändarnät, som används av TV 4, når enligt regeringen ca 98 % av befolkningen. Övriga privata TV-kanaler distribueras via satellit för individuell mottagning och för vidareändning i kabelnät.

Regeringen påpekar att driftskostnaderna är höga för analoga marksändningar. Det är enligt regeringen inte möjligt att utöka kanalkapaciteten. När

ny och förbättrad distributionsteknik utvecklas sker det numera uteslutande med digital teknik.

Enligt regeringen har den digitala TV-distributionen flera fördelar jämfört med distribution med analog teknik. Bland annat använder den digitala tekniken radiofrekvenserna mer effektivt. Vidare påverkas mottagningen mindre av störningar och kvaliteten på ljud och bild blir bättre. Regeringen framhåller också att energibehovet är mindre för digitala sändningar, vilket innebär lägre kostnader och mindre påverkan på miljön. Den digitala tekniken ökar också möjligheterna att kombinera TV-programmen med olika tilläggstjänster, vilket enligt regeringen kommer att få stor betydelse för t.ex. utbildningsprogram och för att förbättra funktionshindrades möjligheter att ta del av programmen.

Regeringen framhåller att nio tiondelar av Sveriges befolkning för närvarande har möjlighet att ta emot digitala marksändningar. 140 000 hushåll har valt att abonnera. Om man lägger ihop marksändningar med kabel- och satelitsändningar tar enligt regeringen ca 700 000 hushåll emot digitala sändningar.

Vidare anser regeringen att alla programtjänster som skall sändas avgiftsfritt skall sändas okrypterat i det digitala marknätet. På så sätt kommer enligt regeringen allmänheten liksom nu att kunna se på TV utan att teckna abonnemang och utan att betala andra löpande avgifter än TV-avgiften utöver kostnaden för själva mottagningsutrustningen.

Enligt regeringen skall minst två digitala sändarnät byggas ut så att de når större delen av befolkningen. Genom förslaget kommer de flesta hushåll att kunna få tillgång till ett ökat TV-utbud till relativt begränsade kostnader för ny mottagarutrustning.

Regeringen anför att vissa av den digitala teknikens fördelar kan utnyttjas fullt ut först när de analoga sändningarna har upphört. Så länge vissa TV-företag sänder parallellt med både analog och digital teknik kommer t.ex. en större del av frekvensutrymmet att användas för TV-sändningar än om bara den ena tekniken hade använts. Enligt regeringen bör de analoga sändningarna därför upphöra efter en övergångsperiod. Regeringen framhåller att när de analoga sändningarna har upphört frigörs ett omfattande frekvensutrymme som kan användas för såväl ytterligare rundradiosändningar som andra kommunikationstjänster.

Därutöver påpekar regeringen att vissa frågor med anknytning till teknikskiftet övervägs av olika utredningar och behandlas inte i denna proposition. Regeringen hänvisar till Radio- och TV-lagsutredningen (Ku 2000:01) som har till uppgift att analysera och överväga behovet av ändringar i framför allt radio- och TV-lagen (1996:844) och lagen (1989:41) om TV-avgift samt till Utredningen om översyn av reglerna för koncessionsavgift på televisionens område (Ku 2002:02) som skall göra en översyn av lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område. Regeringen avser att återkomma till dessa frågor efter det att respektive utredning har redovisat sitt arbete.

Motionerna

I motion 2002/03:K8 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag om nedsläckning av det analoga TV-nätet (*yrkande 1*). Enligt motionärerna är någon nedsläckning av det analoga marknätet inte nödvändig. Aktörerna på marknaden kan själva bestämma hur teknikskiftet kan genomföras.

I motionen yrkas vidare att regeringen ges till känna vad i motionen anförs om att marknaden bör avgöra frågan om vilken digitaliseringsteknik som skall användas (*yrkande 2*). Motionärerna anser att digitaliseringen av TV inte är en fråga för svenska staten utan för konsumenter och producenter av TV. Dessa kan på en fri marknad själva avgöra vilken distributionsform som är mest attraktiv och billig.

Därutöver yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag om att staten skall bygga ut digitala sändarnät (*yrkande 3*). Motionärerna påpekar att Riksrevisionsverket (RRV) i sitt remissvar anfört att svenska folket kan få tillgång till public service i digital TV även om inte marknätet byggs ut. Sammantaget anser RRV att Digital-TV-kommitténs betänkande inte ger underlag för ett ställningstagande till en fortsatt utbyggnad av marksänd digital TV. Vidare framhåller motionärerna att Konsumentverket menat att olägenheter och kostnader för konsumenterna med en släckning av den analoga TV-distributionen inte har tillmätts tillräckligt stor betydelse i kommitténs betänkande. Därutöver har Statskontoret ifrågasatt om det över huvud taget bör vara en statlig uppgift att driva ett digitalt TV-nät. Enligt motionärerna är det anmärkningsvärt att regeringen inte har lyssnat på remissinstanserna.

I motionen yrkas också att riksdagen avslår regeringens förslag om att 98–99 % av befolkningen måste nås av digitala sändningar via statligt ägda mark-sändare (*yrkande 4*).

I motion 2002/03:K9 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) yrkas att riksdagen avslår propositionen i dess helhet (*yrkande 1*). Motionärerna anser att propositionen är dåligt underbyggd och att flera viktiga delar saknas för att kunna göra en helhetsbedömning av konsekvenserna av propositionen. Enligt motionärerna är det otillräckligt att fastställa ett datum för nedsläckning av det analoga TV-nätet utan att ange hur processen fram till detta datum skall utvecklas. Att överlåta processen till en särskild kommission är inte väl övervägt. Motionärerna anser att riksdagen bör ha ett avgörande inflytande i sammanhanget.

Motionärerna yrkar därutöver att riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen under senhösten 2003 med en ny mer utförlig och genomarbetad proposition om marksänd digital TV (*yrkande 2*). Enligt motionärerna vore det bättre att lägga fram en mer genomarbetad proposition till senhösten, efter att Radio- och TV-lagsutredningen har skyndats på i berörd del samt utifrån utredningen om koncessionsavgifter. Då skulle det vara möjligt att nå en bredare parlamentarisk uppslutning runt innehållet i en sådan proposition. Enligt motionärerna bör följande frågor besvaras i en kommande proposition. Motionärerna pekar på att konsumentperspektivet är mycket litet berört i propositionen. Vidare efterfrågar motionärerna en analys av marknaden samt

av Utbildningsradions behov. Förslagen från Radio- och TV-lagsutredningen samt från utredningen om koncessionsavgifter bör också ingå i propositionen. Motionärerna anser vidare att en något senare tidpunkt för nedsläckning av det digitala nätet bör övervägas samt att den föreslagna täckningsgraden för det digitala marknätet bör analyseras ytterligare.

I motion 2002/03:K10 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkas att riksdagen avslår propositionen (*yrkande 1*).

Därutöver yrkas i motionen också att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att staten inte bör gynna vissa distributionsformer av TV-sändningar (*yrkande 4*). Motionärerna anser att frågan om verksamheten i det digitala marknätet bör grundas på marknadsmässiga överväganden bland aktörerna på marknaden. Staten skall enligt motionärerna förhålla sig teknikneutral och inte försöka styra vare sig teknikutveckling eller konkurrens inom medieområdet. Regeringen försöker genom propositionen tvinga fram ett tekniskifte genom lagstiftning. Motionärerna framhåller att staten låser sig vid en distributionsteknik som är både sämre och dyrare än alternativen samt begränsar utbudet för publiken.

I motionen yrkas också att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om villkor för släckningar av det analoga nätet (*yrkande 5*). Enligt motionärerna bör nedsläckningen av det analoga nätet ske som en konsekvens av teknikens utveckling på sina egna meriter och genom konsumenternas aktiva val. En släckning kan därför inte bli aktuell förrän det övervägande flertalet konsumenter gått över till annan distribution än de markbundna analoga sändningarna. Motionärerna anför att målet bör formuleras i form av den nya teknikens täckning snarare än i form av ett årtal. Enligt motionärerna bör regeringen sätta upp andra villkor som måste vara uppfyllda för att en släckning av de analoga sändningarna skall vara möjlig.

Vidare yrkas i motionen att riksdagen begär att regeringen tillsätter en haverikommission i enlighet med vad som anförts i motionen (*yrkande 6*). Enligt motionärerna bör regeringen tillsätta kommissionen för att dra lärdom av de senaste årens katastrofala miljardrullning. Motionärerna framhåller bl.a. att det finns mycket liten efterfrågan på detta prestigeprojekt. I stället handlar det enligt motionärerna om politisk styrning, prestige och gigantiska satsningar som förväntas betalas av skattebetalarna. Projektet kantas av orealistiska prognoser, miljardrullning, dubiösa affärsplaner, mycket stora reklamsatsningar och monopolfasoner.

I motion 2002/03:K11 av Kerstin Lundgren m.fl. (c) yrkas att riksdagen avslår propositionen (*yrkande 1*). Enligt motionärerna finns det alltför många frågetecken som inte beaktats i propositionen.

Vidare yrkas i motionen att riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med en förnyad proposition om marksänd digital TV (*yrkande 2*). Några av de områden där motionärerna saknar utförliga resonemang och konsekvensanalyser är följande. Regeringens förslag i fråga om det digitala marknätets räckvidd är otydligt och oprecist. Motionärerna framhåller att det saknas en redogörelse för när marknätet skall vara fullt utbyggt så att alla som

i dag kan se SVT:s sändningar i det analoga marknätet också kan se de digitala sändningarna. I regeringens förslag nämns inte heller hur många TV-hushåll som kommer att kunna se de digitala sändningarna, utan det formuleras luddigt att täckningsgraden bör vara större än 98 %. Enligt motionärerna bör marksänd digital TV ha en större räckvidd än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser vidare att man inte bör begränsa kanalutbudet som regeringen föreslår i propositionen. Därutöver anser motionärerna att propositionen i stora delar saknar förslag och resonemang om hur teknikskiftet påverkar TV-hushållen, offentliga lokaler, skolor etc. inte bara utifrån ett programutbud utan främst ekonomiskt. Enligt motionärerna behövs också en utredning som ser över marknaden. Motionärerna anser vidare att Utbildningsradion bör tilldelas egen digital kapacitet i något av sändarnäten med den största räckvidden. Därutöver framhåller motionärerna att det hade varit önskvärt om regeringen hade tagit del av förslagen från utredningen om koncessionsavgifter innan propositionen avlämnades.

I motion 2002/03:K333 av Kent Olsson m.fl. (m) från allmänna motionstiden 2002 yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om digital TV (*yrkande 6 i denna del*). Motionärerna framhåller att digital TV i marknätet riskerar att låsa breda frekvensomåden som annars kan användas för mobila Internettjänster. Det riskerar att skada IT-utvecklingen i Sverige. Enligt motionärerna bör verksamheten i det digitala marknätet grundas på marknadsmässiga överväganden bland aktörerna på marknaden.

I motion 2002/03:Kr336 av Birgitta Sellén m.fl. (c), också från allmänna motionstiden 2002, yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att se över tekniken som används för marksänd digital TV (*yrkande 23*). Motionärerna framhåller att regeringen, mot bakgrund av den snabba teknikutvecklingen, bör se över om den mest effektiva tekniken används för marksänd digital TV. Enligt motionärerna bör vi ta till oss erfarenheter från andra länder som också har marksänd digital TV. Det bör också finnas forskning om detta för att säkerställa att man följer utvecklingen på bästa sätt.

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet anför bl.a. att det från statlig utgångspunkt är av största vikt att alla i landet nås av de sändningar som härrör från public service-verksamheten. Statens ansvar för denna verksamhet innebär att regeringen efter riksdagens beslut meddelar sändningstillstånd för programföretagen SVT och UR samt beslutar om villkor, riktlinjer och medelstilldelning för verksamheten. SVT tillämpar principen om "digital allemansrätt", vilket bl.a. innebär att företaget i dag medverkar i samtliga distributionsformer, dvs. i satellit-, kabel- och marksändningar. Även UR tillämpar principen om neutralitet i fråga om distributionsformer. De olika distributionsformerna innebär att en stor del av TV-publiken ges valfrihet att välja mellan olika distributörer och deras programutbud.

Det bör enligt utskottet emellertid understrykas att en betydande andel av landets befolkning, möjligen så stor som 41 %, alltså endast kan ta emot marksänd television (prop. s. 5). Kulturutskottet anser därför att demokratiska och kultur- och mediepolitiska skäl talar för en utbyggnad av det digitala marknätet – med släckning av de analoga sändningarna som följd – i enlighet med regeringens förslag. Även efter teknikskiftet avses, enligt propositionen, alla i Sverige få tillgång till det mångsidiga utbud av hög kvalitet som skall känneteckna public service-televisionen (prop. s. 12).

Vidare erinrar utskottet om att en förutsättning för utbyggnaden av de digitala marksändningarna från början har varit att dessa bedömts som ekonomiskt bärkraftiga och att sändningsverksamheten i sin helhet skall bekostas av medverkande företag (prop. 1996/97:67 s. 22 och 25, yttr. 1996/97:KrU4y, bet. 1996/97:KU17 s. 12, rskr. 1996/97:178). Kulturutskottet bedömer att det utrymme som kommer att finnas i två – nära nog – rikstäckande nät och i de tre övriga näten med lägre täckningsgrad gör att de digitala marksändningarna blir tillräckligt attraktiva för att flera programföretag vill medverka med sina sändningar i marknätet och för att publiken skall vilja investera i avkodare. Därmed skulle utsikterna kunna vara goda för att de digitala marksändningarna kommer att bli ekonomiskt bärkraftiga. Då det gäller utbudet från public service-företagen torde det för konsumenterna vara attraktivt att utöver SVT:s och UR:s utbud i SVT 1 och SVT 2 kunna ta del av nya digitalkanaler såsom 24:an och Barnkanalen. Andra programtjänster och tilläggstjänster kan dessutom komma att utvecklas av både SVT och UR, vilket bl.a. kan få stor betydelse för funktionshindrades tillgång till utbudet. Genom att det digitala marknätet även rymmer programtjänster från flera andra programföretag torde den marksända distributionsformen bli ett intressant alternativ till kabel- och satellitdistribution.

Sammantaget anser kulturutskottet att det finns starka skäl som talar för att det är lämpligt att nu fullfölja den etappvisa utbyggnaden av det digitala marknätet för att efter en övergångsperiod låta de analoga TV-sändningarna upphöra. Ett riksdagens ställningstagande i enlighet med propositionen skulle ge fördelar för konsumenterna, främst i form av ett större programutbud. Det skulle också ligga i linje med målen för mediepolitiken, framför allt när det gäller yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet (prop. 2000/01:1 utg.omr. 17, bet. 2000/01:KrU1, rskr. 2000/01:59).

Kulturutskottet anför att dess överväganden leder fram till ståndpunkten att konstitutionsutskottet bör avstyrka de motionsförslag som innebär att propositionen skall avslås, nämligen motionerna K8 (fp) yrkandena 1–4, K9 (kd) yrkande 1, K10 (m) yrkandena 1 och 4–6, K11 (c) yrkande 1 och K333 (m) yrkande 6 i denna del. Likaledes bör konstitutionsutskottet avstyrka motionerna K9 (kd) yrkande 2 och K11 (c) yrkande 2 som syftar till att regeringen skall utarbeta en ny proposition om marksänd digital TV. Därmed bör konstitutionsutskottet föreslå att riksdagen skall godkänna regeringens förslag om att den marksända televisionen skall övergå till digital teknik (prop. yrkande 1, avsnitt 5).

När det gäller vad som anförs i *motion Kr336 yrkande 23* har kulturutskottet inhämtat att Storbritannien bytt s.k. modulationsparametrar. Om Sverige skulle följa Storbritanniens exempel skulle antalet programkanaler i det digitala marknätet bli färre än dem som regeringen anger i propositionen, dvs. minst åtta (prop. s. 14). Detta är enligt utskottets synsätt en nackdel. Å andra sidan sägs den teknik som Storbritannien valt ge god täckning och säkerhet med avseende på mottagningsförhållandena. Utskottet förutsätter att den kommission som regeringen skall tillsätta för att planera övergången från analoga till digitala sändningar också följer de frågor som berörs i motionen. Emellertid kan utskottet inte se att det finns något skäl för riksdagen att göra ett uttalande i denna fråga. Konstitutionsutskottet bör avstyrka *motion Kr336 (c) yrkande 23*.

Konstitutionsutskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottet vill, i likhet med regeringen, framhålla att den digitala distributionen av TV-sändningar har flera fördelar jämfört med distribution med analog teknik. Vissa av den digitala teknikens fördelar kan dock utnyttjas fullt ut först när de analoga sändningarna har upphört. De första etapperna av utbyggnaden av de digitala sändningarna i marknätet har nu fullbordats. Utskottet vill härvid, i likhet med kulturutskottet, framhålla att demokratiska samt kultur- och mediepolitiska skäl talar för en fortsatt utbyggnad med släckning av de analoga sändningarna som följd. En övergång till digital teknik i marknätet kan vidare, såsom kulturutskottet påpekar, ge fördelar för TV-konsumenterna, framför allt i form av ett större programutbud. Konstitutionsutskottet vill också framhålla att en fortsatt utbyggnad av det digitala marknätet är en angelägen och nödvändig satsning från infrastruktursynpunkt. Ett sådant nät är dessutom av stor säkerhetspolitisk betydelse.

Mot bakgrund av vad som nu anförts delar utskottet regeringens och kulturutskottets bedömning att det nu är dags att ta det avslutande steget att låta den marksända televisionen övergå till digital teknik. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag att de digitala marksändningarna byggs ut och att de analoga TV-sändningarna upphör efter en övergångsperiod. I enlighet med detta avstyrker utskottet motionerna K8 yrkandena 1–4, K9 yrkandena 1 och 2, K10 yrkandena 1 och 4–6, K11 yrkandena 1 och 2 samt K333 yrkande 6 i denna del.

Utskottet vill vidare tillägga att för konsumenten är det viktigt att det finns ett utbud som är attraktivt och konkurrenskraftigt i förhållande till kabelnäten och satellitsändningarna. Samtidigt måste detta mervärde vara konstruerat så att det ger bärkraft åt hela utbyggnaden av det digitala marknätet.

När det gäller vad som anförs i *motion Kr336 yrkande 23* utgår utskottet från att regeringen följer den tekniska utvecklingen på området och verkar för att den mest ändamålsenliga tekniken kommer att användas samt återkommer till riksdagen om så krävs. Någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av vad som anförs i nämnda motion behövs därför inte enligt utskottets mening. Motionen bör således i berörd del avslås.

Utbyggnaden av de digitala sändarnäten

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår regeringens förslag om utbyggnad av de digitala sändarnäten och begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag. Vidare avstyrker utskottet motioner som rör Utbildningsradions digitala sändningar samt vidare-sändning av SVT:s program via satellit. Jämför reservation 2.

Bakgrund

Tidigare riksdagsbeslut om utbyggnaden av digital marksänd TV

Riksdagen beslutade våren 1997 att digital marksänd TV införs i Sverige (prop. 1996/97:67, bet. 1996/97:KU17, rskr. 1996/97:178). Regeringens förslag, som riksdagen följde, innebar att digital marksänd TV införs i flera steg med möjlighet för staten att successivt ta ställning till om och på vilket sätt verksamheten skulle fortsätta (a. prop. s. 22). Förutsättningarna skulle redan från början vara sådana att krav på yttrandefrihet, tillgänglighet och mångfald tillgodosågs. I en första etapp skulle sändningar inledas på ett begränsat antal orter i Sverige. Enligt förslaget skulle en grundläggande förutsättning för en eventuell utbyggnad vara att de digitala marksändningarna bedömdes ha ekonomisk bärkraft.

I propositionen anförde regeringen vidare att den föreslagna verksamheten i sin helhet skulle bekostas av medverkande företag (a. prop. s. 25). Detta ställde riksdagen sig bakom (a. bet. s. 12 f.).

Under hösten 2000 beslutade riksdagen att digital marksänd TV får byggas ut till att omfatta hela landet (prop. 2000/01:1 utg.omr. 17, bet. 2000/01:KrU1, rskr. 2000/01:59). I budgetpropositionen anförde regeringen att om riksdag och regering skulle avvakta med ett beslut om utbyggnad skulle det innebära att allmänhetens intresse endast kommer att kunna kanaliseras till satellit- eller kabeldistribution (s. 107). Därmed skulle konkurrensen mellan olika distributionslösningar bli mindre. Dessutom skulle, enligt regeringen, tillfället att på sikt ersätta de analoga marksändningarna med stor sannolikhet gå förlorat. Regeringen anförde att ett beslut om att digitala TV-sändningar i marknätet skulle få byggas ut till att omfatta hela landet därför borde fattas nu. Med hänsyn till vad Teracom AB anført bedömde regeringen att åtminstone 98 % befolkningstäckning skulle kunna uppnås under 2002. Kulturutskottet delade regeringens bedömning att det var angeläget att riksdagen snarast fattade beslut om att digital marksänd TV får omfatta hela landet (a. bet. s. 101). Regeringens förslag tillstyrktes därför.

Nuvarande utbyggnad

Den inledande utbyggnaden av det digitala marknätet innebär att det för närvarande finns fem digitala sändarnät. Fyra av dessa omfattar 40 större sändarstationer och når ca 90 % av den fast bosatta befolkningen.

Ett femte nät omfattar tolv större sändarstationer och når ca 50 % av befolkningen. Detta nät, som är det nyaste, har ännu inte tagits i bruk.

Propositionen*Regeringens förslag*

Regeringen föreslår att alla som bor i Sverige skall kunna se TV-programmen från Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR). Minst två digitala sändarnät skall enligt förslaget byggas ut så att de får samma räckvidd som de nuvarande 54 huvudsändarna. Dessa nät skall också omfatta mindre sändare så att sändningarna kan tas emot med utomhusantenn i alla tätorter samt i övriga områden med permanentbebyggelse där topografiska förhållanden hindrar satellitmottagning.

De sändarnät som har den största räckvidden skall enligt regeringen i första hand användas av SVT, UR och för andra sändningar som sker med stöd av sändningstillstånd med villkor om opartiskhet, saklighet och ett mångsidigt programutbud.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen påpekar att Digital-TV-kommittén har föreslagit att de digitala sändningarna av SVT och UR ges samma räckvidd som de nuvarande analoga marksändningarna, dvs. att 99,8 % av den fast bosatta befolkningen skall kunna ta emot programmen. För egen del anser regeringen emellertid att målet för de digitala marksändningarnas räckvidd av kostnadsskäl bör sättas något lägre, åtminstone inledningsvis. Räckvidden bör enligt regeringen dock vara större än den som för närvarande gäller för de analoga marksändningarna av TV 4 (ca 98 % av den fast bosatta befolkningen).

Enligt regeringen är en förutsättning att alla i Sverige även i fortsättningen har möjlighet att ta emot programmen från SVT och UR, antingen via marknätet eller via satellit. Regeringen bedömer att i varje fall hushållen i de områden där TV 4 endast kan tas emot från satellit i allmänhet torde ha skaffat sig möjlighet att ta emot satellitsändningar. Därmed kommer det enligt regeringen att för dessa hushåll endast innebära en begränsad omställning att ta emot satellitsändningar också från SVT och UR även om de digitala marksändningarna inte skulle nå dem.

Regeringen anför att digitala sändarnät bör byggas ut så att digital mark-sänd TV kan tas emot dels i alla tätorter i Sverige, dels i de övriga områden som nås från de nuvarande större sändarstationerna. Förslagets innebörd är enligt regeringen att de sändarnät för digitala TV-sändningar som har störst räckvidd skall täcka de områden som åtminstone motsvarar vad som nås från

sändare med den högsta tillåtna sändareffekten och höjden över havet på samma platser som nuvarande 54 större sändarstationer. Sändningarna från en sådan station kan tas emot med utomhusantenn inom ca 70 km från sändaren. Regeringen anför att därutöver skall dessa sändarnät omfatta de mindre sändare som behövs för att ge god mottagning med utomhusantenn i tätorter som antingen ligger utanför de större sändarstationernas täckningsområden eller där mottagningen från huvudsändaren är dålig på grund av topografiska förhållanden.

Vidare framhåller regeringen att den övervägande delen av befolkningen utanför tätorterna torde kunna få fullgod mottagning från de större sändarstationerna. Om någon som bor utanför tätort inte kan ta emot digitala marksändningar är det enligt regeringen normalt möjligt att ta emot programmen från satellit. Regeringen anför att om de topografiska förhållandena i ett område med permanentbebyggelse utanför tätort skulle vara sådana att satellitmottagning inte är möjlig eller endast kan ordnas till mycket stora kostnader bör ytterligare marksändare kunna tas i bruk.

Enligt regeringen innebär förslaget att mellan 98 och 99 % av den fast bosatta befolkningen kommer att kunna ta emot digitala TV-sändningar från marksändare. Regeringen framhåller att investeringsbehovet reduceras avsevärt i förhållande till om de digitala sändarnäten skulle ges samma räckvidd som de mest utbyggda analoga marknäten.

Regeringen anför att minst två sändarnät bör byggas ut till den angivna räckvidden. Dessa sändarnät skall i första hand användas av SVT, UR och för andra programtjänster för vilka det gäller villkor om opartiskhet, saklighet och ett mångsidigt programutbud. Enligt regeringen kommer på så sätt minst åtta TV-kanaler från dels SVT och UR, dels andra TV-företag att kunna tas emot från marksändare i så gott som hela landet.

Vidare anför regeringen att dagens krav på säkerhet, beredskap och teknisk kvalitet skall uppfyllas även vid ett skifte från analog till digital sändningsteknik.

Utbyggnaden av de digitala sändarnäten bör enligt regeringen ske i samråd med den särskilda kommission som skall förbereda skiftet från analoga till digitala marksändningar.

Regeringen bedömer att den angivna räckvidden kan vara uppnådd senast vid utgången av 2005.

Motionerna

I motion 2002/03:K10 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vidaresändning av SVT via satellit (*yrkande 2*). Enligt motionärerna bör SVT:s program erbjudas samtliga satellitoperatörer för kostnadsfri distribution. En sådan lösning ökar tillgängligheten för tittarna och minskar beroendet av marknätet. Motionärerna framhåller att SVT i en kostnadsbedömning bör prioritera de betydligt billigare sändningarna via satellit och kabel framför det dyrbara marknätet.

I motion 2002/03:K12 av Agne Hansson m.fl. (fp, kd, c) yrkas att riksdagen bemyndigar regeringen att tilldela Sveriges Utbildningsradio (UR) egen digital kapacitet i något av de båda digitala sändarnät som har den största räckvidden på motsvarande sätt som gäller för andra programföretag som har tillstånd att sända i det digitala marknätet (*yrkande 1*).

Motionärerna yrkar vidare att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att det digitala sändningstillståndet från 2004 utformas så att det säkerställer UR:s möjligheter att sända Kunskapskanalen under egen kanalidentitet i det digitala marknätet även på attraktiva kvällstider under veckans alla dagar (*yrkande 2*). Motionärerna framhåller att UR, i motsats till alla andra programföretag som har rätt att sända i det digitala marknätet, inte förfogar över en egen tilldelad kapacitet utan i praktiken är beroende av SVT:s samtycke och goda vilja för att över huvud taget kunna sända digitala program. Med hänsyn till den betydelse som de digitala sändningarna har för utbildningsprogrammen är detta enligt motionärerna en orimlig situation som hämmar UR:s verksamhet och utveckling. Motionärerna anser att det är en situation som står i bjärt kontrast till den vikt som UR:s sändningar ges i propositionen.

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet anför att från utskottets utgångspunkt är det angeläget att public service-företagens programkanaler når så många som möjligt via det digitala marknätet. Samtidigt är det självfallet nödvändigt att väga tillgänglighetsaspekter mot de höga kostnader som skulle följa av att sändarnäten byggs ut till de analoga nätens omfattning, dvs. 99,8 % täckning. Av propositionen framgår att investeringskostnaden för att bygga ut ett digitalt sändarnät från 98 till 99,8 % hushållstäckning är lika hög som kostnaden för att nå från 0 till 98 % täckning (prop. s. 13).

Vidare framhåller utskottet att de kostnader för investeringar i nät, drift och underhåll som faller på nätoperatören Teracom i förlängningen kommer att belasta de programföretag som sänder i näten i form av distributionskostnader. Det är givetvis angeläget att dessa kostnader för programföretagen i möjligaste mån hålls på en rimlig nivå. Utskottet konstaterar att det inte framgår av propositionen hur mycket lägre investeringskostnaderna beräknas bli med regeringens utbyggnadsförslag till mellan 98 och 99 % täckning jämfört med en utbyggnad till 99,8 %. Några exakta belopp torde inte heller vara möjliga att få fram. Emellertid har utskottet inhämtat från Kulturdepartementet att det kan röra sig om mer än 200 miljoner kronor i lägre kostnad per sändarnät för de nät som byggs ut till en täckningsgrad mellan 98 och 99 %.

Sammanfattningsvis har kulturutskottet förståelse för regeringens ekonomiska överväganden och delar regeringens uppfattning att det "åtminstone inledningsvis" är rimligt att en täckningsgrad om 98–99 % uppnås, att två sändarnät byggs ut till den angivna räckvidden samt att dessa skall inrymma SVT:s och UR:s sändningar.

Utskottet anser således att konstitutionsutskottet bör föreslå riksdagen att godkänna vad regeringen föreslår om utbyggnad av de digitala sändarnäten (prop. yrkande 2).

När det gäller vad som anförs i *motion K10 yrkande 2* om satellitdistribution av SVT:s program anför kulturutskottet att förslaget innebär att SVT skall åläggas att kostnadsfritt tillhandahålla samtliga satellitoperatörer public service-kanalerna, såväl analogt som digitalt, under förutsättning att mottagningen kan ske utan särskild betalning (yrkande 2). Kulturutskottet erinrar om att det vid tidigare tillfällen avstyrkt liknande yrkanden, senast våren 2002 (bet. 2001/02:KrU11 s. 25).

De satellitoperatörer som motionärerna torde avse är enligt utskottet företagen Canal Digital och Viasat, vilka säljer och distribuerar abonnemang och tjänster för satellit-TV i Norden. Sedan år 1999 tillhandahåller Canal Digital SVT:s kanaler inom ramen för sitt digitala utbud. Detsamma gäller för Viasat sedan mars 2003. Kulturutskottet har inhämtat att ingendera av de båda satellitoperatörerna har aktualiserat frågan om analog distribution.

Kulturutskottet finner att det ankommer på SVT och satellitoperatörerna att sinsemellan träffa avtal om vilka ekonomiska och andra villkor, t.ex. sändningsteknik, kryptering m.m., som skall gälla.

Vidare har utskottet inte någon annan uppfattning än motionärerna då det gäller den del av yrkandet som syftar till att mottagningen av SVT:s program skall vara kostnadsfri. Utskottet påpekar att det av de anslagsvillkor för SVT som regeringen utfärdade i december 2002 tydligt framgår att företagets sändningar som är riktade till Sverige skall vara tillgängliga för allmänheten utan villkor om särskild betalning (p. 8). Det kan enligt utskottet tilläggas att sändningarna över satellit krypteras av upphovsrättsliga skäl, varför det krävs ett programkort för att programmen skall kunna tas emot. De TV-tittare som endast vill ha tillgång till SVT:s satellitsända och krypterade utbud får – enligt vad kulturutskottet har inhämtat – betala en depositionsavgift till Canal Digital respektive Viasat för att få disponera ett programkort. Ett skäl härför uppges vara att operatörerna vill ha ett register över abonnenterna med tanke på att programkorten representerar ett visst värde och att operatörerna ser en risk för olaglig kortkopiering.

Kulturutskottet föreslår att konstitutionsutskottet skall avstyrka *motion K10 (m) yrkande 2*.

I fråga om vad som anförs i *motion K12 yrkandena 1 och 2* tolkar kulturutskottet detta så att UR bör få ett klart angivet sändningsutrymme i något av de två digitala sändarnät som har störst räckvidd samt att detta sändningsutrymme skall inrymma en ny programkanal, Kunskapskanalen. Utskottet framhåller att det framgår av radio- och TV-lagen att det är regeringen som meddelar tillstånd att sända TV-program (2 kap. 2 §). Något riksdagens bemyndigande för att regeringen skall tilldela UR sändningsutrymme som föreslås i yrkande 1 i motionen torde enligt utskottet således inte behövas. Vidare ankommer det på regeringen att pröva frågan om UR skall få starta en ny kanal, vilket föreslås i yrkande 2. Regeringen har i det sammanhanget möjlig-

het att avgöra hur mycket sändningsutrymme som skall tilldelas företaget för en ny kanal. Utskottet framhåller att det är en grannliga uppgift för regeringen att väga olika behov mot varandra såsom mångfald i programutbudet, regionala sändningar m.m. Även andra hänsyn måste vägas in i sammanhanget, t.ex. riksdagens beslut om uppläsning av textremsan, vilket också kan komma att kräva frekvensutrymme. Vidare är det i grunden en ekonomisk fråga för programföretaget. Om det tilldelade frekvensutrymmet skall kunna fyllas med programtjänster under en stor del av dygnet krävs att programproduktionen har en viss omfattning och en tillräcklig finansiering.

Utskottet har erfarit att UR och SVT den 6 maj 2003 har träffat en överenskommelse om att gemensamt starta och driva en digital TV-kanal, Kunskapskanalen. Överenskommelsen avser åren 2004 och 2005.

Enligt kulturutskottets mening är det rimligt att frågor som rör omfattningen och inriktningen av UR:s framtida uppdrag får en grundlig genomlysning i det parlamentariska beredningsarbete som skall föregå nästa tillståndsperiod för public service-företagen, dvs. för tiden efter år 2005.

Sammantaget anser kulturutskottet att konstitutionsutskottet bör avstyrka motion K12 (c, fp, kd) i dess helhet.

Kulturutskottet vill tillägga att av de tre public service-företagen är det endast UR som har uppdraget att göra utbildningsprogram. De sändningsförsättningar som gäller för UR innebär – som framgår i den nu aktuella motionen – att företaget är beroende av SVT, som skall dela med sig av tillgänglig överföringskapacitet i en digital frekvenskanal. Utskottet vill understryka att det är angeläget att UR:s program ges ett sådant sändningsutrymme att företaget kan fullfölja de villkor och den planering som följer av nuvarande tillstånd att sända med både analog och digital teknik. Kulturutskottet förutsätter således att UR och SVT i sina kontakter kan komma överens på ett sätt som dels tillgodoser de krav som riksdag och regering ställt på UR, dels medför rimliga villkor för UR i fråga om sändningstider, publikens möjlighet att identifiera och lokalisera programföretagets program m.m.

Konstitutionsutskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottet delar regeringens bedömning att alla som bor i Sverige bör ha möjlighet att även efter en nedsläckning av det analoga marknätet kunna ta emot programmen från SVT och UR, antingen via marknätet eller via satellit. Vidare anser utskottet, i likhet med regeringen, att minst två digitala sändarnät bör byggas ut. Som redovisats ovan innebär den utbyggnad av det digitala marknätet som hittills skett att fyra sändarnät har en sådan räckvidd att de når cirka 90 % av den fast bosatta befolkningen. Regeringen anser att de nät som skall byggas ut ytterligare bör ges en något mindre räckvidd än de mest utbyggda analoga näten. Enligt regeringen reduceras investeringsbehovet därmed avsevärt. Förslaget innebär att mellan 98 och 99 % av den fast bosatta befolkningen kommer att kunna ta emot digitala TV-sändningar från marksändare. Kulturutskottet har, som framgår ovan, inhämtat från Kulturdepartementet att det kan röra sig om mer än 200 miljoner kronor i lägre kost-

nad per sändarnät för de nät som byggs ut till en täckningsgrad mellan 98 och 99 % i stället för till full befolkningstäckning.

Enligt utskottets mening är det av stor vikt att övergången från analog till digital sändningsteknik sker efter noggranna överväganden och där konsekvenser för TV-konsumenter, programföretag och andra aktörer är väl genomlysta. Utskottet anser att det vore önskvärt att ett ytterligare försök görs från regeringens sida att presentera en så säker kostnadsbild som möjligt innan riksdagen tar ställning till vilken täckningsgrad en utbyggnad av de digitala sändarnäten skall ha. Enligt utskottets mening vore det också önskvärt att olika utbyggnadsalternativs betydelse för finansieringsfrågan belyses innan riksdagen tar slutlig ställning till utbyggnadens utformning. Av särskild betydelse i detta sammanhang är den speciella situation som TV 4 AB befinner sig i med för närvarande ensamrätt till kommersiellt baserade sändningar i det analoga marknätet. Ett senare ställningstagande i frågan om utbyggnadens utformning medger vidare att man vid bedömningen av lämplig täckningsgrad kan beakta resultatet av arbetet i den utredning som skall göra en översyn av lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område. Utskottet efterfrågar också att en tidsplan för utbyggnadens olika steg presenteras innan riksdagen tar ställning. En sådan redovisning bör också innehålla uppgifter om vilka områden som kommer att omfattas av en föreslagna utbyggnad och hur många TV-hushåll, så långt detta låter sig redovisas, som kommer att ha tillgång till det digitala marknätet och vilka TV-hushåll som därmed i stället hänvisas till satellitsändningar. Frågan om kompensation för de som blir hänvisade till satellitmottagning bör också belysas.

I enlighet med det anförda avser konstitutionsutskottet således att inte nu slutligt ta ställning till hur utbyggnaden av de digitala sändarnäten skall utformas. Innan riksdagen tar slutlig ställning bör regeringen enligt utskottets mening återkomma till riksdagen med förslag om utbyggnadens utformning i enlighet med vad som har anförts ovan.

Regeringen föreslår att de digitala sändarnät som genom utbyggnaden får den största räckvidden i första hand skall användas av SVT, UR och andra sändningar som sker med stöd av sändningstillstånd med villkor om opartiskhet, saklighet och mångsidigt programutbud. Med hänvisning till det utskottet anförts ovan bör villkoren för de sistnämnda sändningarna ytterligare belysas innan riksdagen tar ställning även i denna del. Mot bakgrund av vad som nu anförts anser utskottet således att riksdagen bör avslå hela regeringens förslag om utbyggnad av de digitala sändarnäten.

När det gäller vad som anförs i motion K12 yrkandena 1 och 2 om tilldelning av kapacitet för UR att sända i det digitala marknätet vill konstitutionsutskottet, i likhet med kulturutskottet, framhålla att SVT och UR har träffat en överenskommelse den 6 maj 2003 om att gemensamt starta och driva en digital TV-kanal, Kunskapskanalen. Konstitutionsutskottet delar också kulturutskottets uppfattning att det är rimligt att frågor som rör omfattningen och inriktningen av UR:s framtida uppdrag får en grundlig genomlysning i det parlamentariska beredningsarbete som skall föregå nästa tillståndsperiod för

public service-företagen, dvs. för tiden efter 2005. Frågan om frekvensutrymme för UR i det digitala marknätet kan beaktas i detta sammanhang. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet den nämnda motionen.

I fråga om vad som anförs i motion K10 yrkande 2 om att SVT:s program bör erbjudas samtliga satellitoperatörer för kostnadsfri distribution delar konstitutionsutskottet kulturutskottets uppfattning att det ankommer på SVT och satellitoperatörerna att sinsemellan träffa avtal om vilka ekonomiska och andra villkor som skall gälla för en eventuell vidaresändning. Mot denna bakgrund avstyrker konstitutionsutskottet motionen i berörd del.

De digitala TV-sändningarnas tillgänglighet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår vad regeringen föreslår om tillgängligheten till de digitala TV-sändningarna och begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

Enligt 3 kap. 2 § 7 radio- och TV-lagen (1996:844) får villkor för sändningstillstånd avse skyldighet att använda viss sändningsteknik samt samverka med andra tillståndshavare i tekniska frågor.

Vidare sägs i 3 kap. 2 § 17 samma lag att villkor även får avse skyldighet att utforma sändningarna på sådant sätt att de inte endast kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet.

Vissa villkor i nu gällande sändningstillstånd

Den 17 juni 1998 ingick Senda i Sverige AB och Teracom AB å ena sidan samt Sveriges Television AB m.fl. programföretag å andra sidan ett avtal om samverkan i vissa tekniska frågor inför regeringens beslut om tillstånd för digitala sändningar i marknätet. I avtalet regleras frågor om bl.a. multiplexering, åtkomstkontroll m.m., elektronisk programguide och sändaroperatör. När det gäller åtkomstkontroll m.m. har bl.a. avtalats att alla program och tjänster skall vara krypterade.

I de tillstånd som regeringen har meddelat avseende rätten att sända mark-sänd television med digital teknik anges att vissa avsnitt i avtalet om viss samverkan inför beslut om sändningstillstånd utgör villkor för tillståndet. Det gäller bl.a. de avsnitt i avtalet som redovisats ovan.

Regeringen har den 19 december 2002 beslutat (dnr Ku2002/1937, Ku2002/2457) att giltighetstiden för tillstånden att sända television med digital teknik i marknätet skall förlängas till utgången av år 2003. Vidare skall villkoren avseende vissa delar av samverkansavtalet mellan Senda i Sverige

AB, Teracom AB och programföretagen fortsätta att gälla, trots att själva avtalet upphörde vid utgången av 2002. Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB får enligt beslutet emellertid rätt att sända okrypterat, om de så önskar.

Propositionen

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att sändningar som skall kunna tas emot utan villkor om särskild betalning skall sändas okrypterat i det digitala marknätet.

Enligt regeringen skall teknik för åtkomstkontroll och tillämpningsprogram vara gemensam i de digitala marksändningarna.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen anför att det bör bli lättare att ta emot kostnadsfria TV-program i det digitala marknätet. Övergången från analog till digital mottagning bör enligt regeringen innebära att allmänheten får tillgång till flera kostnadsfria TV-kanaler och att tillgängligheten för dessa blir så god som möjligt. Därför anser regeringen i likhet med Digital-TV-kommittén att övervägande skäl talar för att TV-program som skall kunna tas emot utan villkor om särskild avgift skall sändas okrypterat i det digitala marknätet. Regeringen anför att det inte kommer att behövas något programkort eller abonnemang för att se dessa program. Därmed undgår hushållen extra kostnader och besvär.

Vidare anför regeringen att mottagningsutrustningen kan vara den enklaste tänkbara, vilket bl.a. är till fördel för hushåll med många TV-mottagare. Regeringen framhåller att en ökad efterfrågan på enklare set top-boxar och TV-mottagare med inbyggd digitalavkodare bör medföra ökad konkurrens och därmed att priserna på dessa produkter sjunker.

Regeringen påpekar att den digitala tekniken använder sig av olika hjälpsystem. Det finns t.ex. flera system för åtkomstkontroll. Enligt regeringen skall användarnas möjlighet att ta del av program och andra tjänster i det digitala marknätet inte hämmas av att t.ex. olika programföretag använder inbördes oförenliga tekniska lösningar. Regeringen anför att alla krypterade sändningar i det digitala marknätet därför skall använda sig av samma system för åtkomstkontroll.

Därutöver anför regeringen att det inom Europa har utvecklats ett öppet operativsystem för tilläggstjänster som kallas DVB-MHP (Multimedia Home Platform). Regeringen framhåller att enligt EG-direktivet (2002/21/EG) om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationstjänster, som skall vara genomfört i medlemsstaterna senast den 25 juli 2003, skall medlemsstaterna uppmuntra användningen av ett öppet system.

Vidare framhåller regeringen att organisationen NorDig, där de flesta TV-företag, programdistributörer och nätföretag i de nordiska länderna är medlemmar, har antagit en plan för hur man successivt skall gå över till DVB-

MHP i alla digitala TV-sändningar. Enligt regeringen skall DVB-MHP, i enlighet med denna plan, användas i de digitala marksändningarna när det finns lämpliga mottagare på marknaden.

Regeringen påpekar att samverkan i tekniska frågor även i fortsättningen kan regleras i avtal mellan berörda parter. Vidare anför regeringen att den i enlighet med 3 kap. 2 § 7 radio- och TV-lagen (1996:844) i ett sändningstillstånd kan ta in villkor om skyldighet att använda viss sändningsteknik samt att samverka med andra tillståndshavare i tekniska frågor.

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet understryker att det är en viktig del av public service-tanken att programföretagens utbud skall kunna tas emot utan särskild betalning. Enligt utskottets uppfattning är det därför en förändring till det bättre att SVT:s och UR:s program nu kommer att kunna tas emot utan programkort och abonnemang. Utskottet sympatiserar med regeringens bedömning att mottagningsutrustningen kan vara enklast tänkbara för att ta emot det okrypterade programutbudet. Vidare förutsätter utskottet att även de tilläggstjänster som SVT och UR kan komma att förverkliga under innevarande tillståndspe-riod, såsom exempelvis uppläsning av textremsan, kommer att vara okrypterade och kostnadsfria.

Utskottet föreslår att konstitutionsutskottet skall tillstyrka vad regeringen föreslår om tillgängligheten till de digitala TV-sändningarna (prop. yrkande 3).

Konstitutionsutskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottet vill framhålla att de digitala TV-sändningarna i mark-nätet bör bli så lättillgängliga för TV-konsumenterna som möjligt. Utskottet vill dock peka på det utskottet anför ovan om att mervärdet i de digitala sändningarna måste vara så konstruerat att det ger bärkraft åt utbyggnaden. Problem som kan vara förenade med krav på okrypterade sändningar bör enligt utskottets mening i detta sammanhang belysas ytterligare. Innan riksdagen tar slutlig ställning till hur tillgängligheten till de digitala sändningarna kan förbättras och i vilka avseenden detta bör ske anser utskottet därför att mer utförliga överväganden såväl ur ett marknadsperspektiv som från konsu-mentsynpunkt behöver göras och redovisas från regeringens sida, bl.a. när det gäller frågan om kryptering. Utskottet vill framhålla att de konsumenter som t.ex. bara vill se på public service-kanalerna inte skall behöva teckna abon-nemang och betala för programkort.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet regeringens förslag om tillgäng-lighet till de digitala TV-sändningarna och anser att riksdagen bör ge rege-ringen till känna vad som nu anförts.

Riktlinjer för tillståndsgivning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår vad regeringen föreslår om riktlinjer för tillståndsgivningen och ber regeringen att återkomma till riksdagen med förslag. Vidare avstyrker utskottet motioner som rör framtida fördelning av sändningstillstånd. Jämför reservation 3.

Bakgrund

Uttalanden i samband med inledandet av digitala marksändningar

Som en förutsättning inför inledningen av de digitala marksändningarna gällde bl.a. att krav på yttrandefrihet, tillgänglighet och mångfald skulle tillgodoses (prop. 1996/97:67, bet. 1996/97:KU17, rskr. 1996/97:178).

Vidare angavs att det vid urval av programföretag skulle beaktas att programutbudet som helhet skall tilltala olika intressen och smakriktningar. Lokala och regionala program borde ges företräde, liksom program som är förankrade i den svenska kulturkretsen. Därutöver skulle eftersträvas att flera av varandra oberoende programföretag deltar. TV-företag som vid denna tidpunkt bedrev marksändningar skulle beredas tillfälle att medverka i de digitala sändningarna.

I samband med riksdagens behandling av regeringens förslag i denna del uttalade såväl kultur- som konstitutionsutskottet att det var angeläget att även andra programtjänster än traditionella TV-program kunde sändas i digital TV (bet. 1996/97:KU17 s. 16). Vidare framhölls att det, med hänsyn till att krav på yttrandefrihet och mångfald skulle kunna tillgodoses i sändningsverksamheten, var angeläget att andra företag förutom public service-företagen deltog i sändningarna.

Gällande bestämmelser

Förordningen (1997:894) om marksänd digital TV innehåller bestämmelser som skall tillämpas vid annonsering om möjligheter att få tillstånd för digitala TV-sändningar och handläggning av ansökningar om tillstånd.

Enligt 6 § skall den sökande i ansökan uppge bl.a. det eller de områden ansökan avser (2).

Vidare sägs i 7 § att det av ansökan särskilt skall framgå om den sökande kan godta att sändningstillståndet förenas med villkor som får ställas enligt 3 kap. 1, 2 och 4 §§ radio- och TV-lagen (1996:844) och som avser skyldighet att bl.a. sända över det eller de områden som regeringen har bestämt (2) samt att sända ett mångsidigt programutbud (7). Avseende det sistnämnda skall sökanden bifoga en programförklaring.

Det skall av ansökan också framgå om den sökande önskar förena sändningstillståndet med villkor enligt 3 kap. 2 § 14 radio- och TV-lagen som

avser skyldighet att regionalt sända och producera program (7 § tredje stycket).

Enligt 9 § skall Radio- och TV-verket överlämna ansökningarna till regeringen för prövning. Till ansökningarna skall verket foga ett motiverat förslag till fördelning av tillstånden. Av förslaget skall bl.a. framgå i vilken utsträckning programutbudet som helhet kan tilltala olika intressen och smakriktningar samt i vilken utsträckning lokala och regionala TV-program kan ges företräde, liksom TV-program som är förankrade i den svenska kulturkretsen.

Propositionen

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att det vid tillståndsgivningen skall eftersträvas att programutbudet som helhet skall präglas av mångfald och att flera av varandra oberoende programföretag medverkar. Det är enligt regeringen viktigt att önskemål om regionala sändningar tillgodoses.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen framhåller att det enligt 2 kap. 1 och 2 §§ radio- och TV-lagen krävs tillstånd av regeringen för att sända TV-program i digital marksändning. Enligt gällande riktlinjer (prop. 1996/97:67, bet. 1996/97:KU17, rskr. 1996/97:178) skall vid urvalet av programföretag beaktas att programutbudet som helhet skall tilltala olika intressen och smakriktningar.

Enligt regeringen har den nuvarande ordningen haft vissa svagheter. Regeringen anför att det bl.a. har tagit lång tid att ersätta programtjänster som av olika skäl har fallit bort, även om dessa nackdelar inte skall överdrivas. Digital-TV-kommitténs förslag som innebär att ett operatörsföretag får möjlighet att mer självständigt avgöra vilka programtjänster som skall sändas ut synes enligt regeringen vara mest lämpligt för betaltjänster. Regeringen anför att när det gäller fritt tillgängliga TV-kanaler är en ordning där programföretag får sändningstillstånd efter individuell prövning bättre ägnad att tillgodose krav på yttrandefrihet, tillgänglighet och mångfald.

Vidare anför regeringen att Digital-TV-kommitténs förslag kräver fortsatta överväganden när det gäller behovet av lagändringar. Regeringen hänvisar till uppdraget till Radio- och TV-lagsutredningen att överväga förslagen samt vilka författningsändringar som behövs för att genomföra dem (dir. 2003:30). Enligt regeringen kommer tillstånd till digitala marksändningar att i avvaktan på resultatet av utredningens arbete liksom för närvarande meddelas av regeringen.

Vid tillståndsgivningen bör det enligt regeringen i huvudsaklig överensstämmelse med kommitténs uppfattning eftersträvas att programutbudet som helhet präglas av mångfald och att flera av varandra oberoende programföretag medverkar. Regeringen framhåller att det är viktigt att önskemål om regionala sändningar tillgodoses.

Därutöver påpekar regeringen att ett större antal programtjänster kommer att kunna distribueras genom de digitala sändningarna än som har varit möjligt med analoga sändningar. Det skapar enligt regeringen möjlighet till ökad konkurrens på reklam-TV-marknaden genom att flera programföretag med inriktning på svensk publik kan nå den stora allmänheten. Regeringen avser att vid tillståndsgivningen ta hänsyn till att konkurrensen bör ske på lika villkor.

Motionerna

I motion 2002/03:K8 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) yrkas att riksdagen avslår förslaget om att ett statligt operatörsföretag självständigt skall få välja ut vilka programföretag som skall ingå i ett sändarnät (*yrkande 5*). Motionärerna anför att det verkar som om regeringen tänkt sig att ett operatörsföretag självständigt skall avgöra vilka programtjänster som skall sändas ut, men låter en utredning titta närmare på den lösningen. Tills vidare skall regeringen meddela tillstånd att sända i det digitala marknätet. Enligt motionärerna verkar det som om vissa kommersiella företag kommer att erbjudas något av en gräddfil. Motionärerna framhåller att regeringen självständigt kan fatta beslut om vilka företag som skall gynnas och vilka som skall drivas mot konkursens rand.

Vidare yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av en fri konkurrens på TV-marknaden (*yrkande 6*). Enligt motionärerna är det utomordentligt viktigt att massmedieföretag står fria från beroende av regeringen och att den fria konkurrensen värnas. Därför är regeringens förslag oroande. Motionärerna anser att det också väcker frågor om de företag som gynnas av regeringen ger den något i gengäld. Vidare anför motionärerna att Folkpartiet är motståndare till att politiska beslut fattas om innehållet i det digitala marknätet.

I motion 2002/03:K10 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om auktion av sändningstillstånd för radio och TV (*yrkande 3*). Enligt motionärerna bör sändningstillstånd fördelas på ett sätt som minimerar statens möjlighet att styra och reglera programinnehåll. Ett auktionsförfarande utestänger ingen från möjlighet att delta och gynnar dem som har ett utbud som kan förväntas nå en bred publik. Motionärerna anser att sändningstillstånden bör vara långa med goda möjligheter till förlängning för att säkra självständighet och oberoende samt för att medge långsiktiga investeringar i såväl teknik som programinnehåll.

Konstitutionsutskottets ställningstagande

Som framgår av konstitutionsutskottets ställningstaganden i fråga om utbyggnaden av de digitala sändarnäten och de digitala TV-sändningarnas tillgänglighet avstyrker utskottet regeringens förslag i dessa delar och anser att regeringen efter mer utförliga överväganden bör återkomma till riksdagen med nya förslag. Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen därför inte heller nu ta ställning till regeringens förslag om nya riktlinjer för tillståndsgivningen.

Även i denna del bör regeringen således återkomma till riksdagen med ett nytt förslag. Utskottet vill härvid framhålla att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som ger en god överblick och utgör ett erforderligt underlag för att på nytt bedöma frågan om utbyggnaden av det digitala marknätet och därmed sammanhängande frågor. Enligt utskottets mening vore det önskvärt att frågan om ett särskilt operatörsföretag kunde behandlas i ett sådant sammanhang. Utskottet avstyrker därför nu regeringens förslag avseende nya riktlinjer för tillståndsgivningen och anser att riksdagen bör ge regeringen till känna vad utskottet anför.

Något förslag, i enlighet med Digital-TV-kommitténs, om ett operatörsföretag som får möjlighet att mer självständigt avgöra vilka programtjänster som skall sändas ut lämnas, som framgått, inte av regeringen i propositionen. Som redovisats ovan ingår det däremot i Radio- och TV-lagsutredningens uppdrag att överväga Digital-TV-kommitténs förslag om ett fristående operatörsföretag, tillståndsgivning genom myndighet och tillståndtidens längd (dir. 2003:30). I avvaktan på resultatet av utredningens arbete kommer således ordningen med tillstånd som meddelas av regeringen att gälla. Utskottet, som inte vill föregripa utredningens arbete, avstyrker motionerna K8 yrkandena 5 och 6 samt K10 yrkande 3.

Tidpunkt för övergången

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om tidpunkt för övergång till digital sändningsteknik, utom såvitt att utskottet anser att tidpunkten bör flyttas fram till den 1 februari 2008. Därmed avstyrker utskottet motionsyrkanden om att en tidpunkt borde läggas fast.

Propositionen

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att de analoga TV-sändningarna läggs ned etappvis.

Nedläggningen skall enligt regeringen inledas tidigast när lagstiftningen om skyldighet att vidareända vissa TV-program i kabelnät har anpassats till att alla marksändningar är digitala.

Vidare föreslår regeringen att de analoga sändningarna skall ha upphört senast den 1 oktober 2007.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen anför att det nu bör läggas fast en tidpunkt då de analoga marksändningarna skall ha upphört. Genom ett riksdagsbeslut om tidpunkten ges

konsumenter, elektronikindustrin, programföretag och andra berörda goda möjligheter att planera inför framtiden.

Enligt regeringen är det angeläget att nedläggningen sker snart för de programföretag som för närvarande sänder med både analog och digital teknik så att de extra kostnaderna för parallella sändningar blir så låga som möjligt. Regeringen påpekar att det inte heller är förenligt med god frekvensekonomi att samma program sänds parallellt med analog och digital teknik under någon längre tid.

Regeringen anför att av avgörande betydelse är dock att konsumenterna har möjlighet att planera för övergången till ny teknik och att utbudet på marknaden för mottagare hinner anpassas till önskemålen från olika konsumentgrupper. Enligt regeringens bedömning är omkring fyra år en tillräckligt lång tid för att marknaden för mottagare skall hinna anpassa sig till konsumenternas behov och krav.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att de analoga TV-sändningarna läggs ned etappvis och att sändningarna skall ha upphört helt senast den 1 oktober 2007. Enligt regeringen bör den särskilda kommission som skall förbereda skiftet från analoga till digitala marksändningar utarbeta en plan för när de analoga sändningarna skall stängas av i olika geografiska områden. Regeringen anför att nedläggningen tidigast kan inledas när lagstiftningen om skyldighet att vidaresända vissa TV-program i kabelnät har anpassats till att alla marksändningar är digitala. Regeringen bedömer att en sådan ändrad lagstiftning skall kunna träda i kraft under 2005.

Motionerna

I motion 2002/03:K373 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) från den allmänna motionstiden 2002 yrkas att riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till tidpunkt när det analoga marksända TV-nätet skall släckas ned (*yrkande 4*).

Ett liknande yrkande finns i motion 2002/03:Kr334 av Dan Kihlström m.fl. (kd), också från den allmänna motionstiden 2002 (*yrkande 2*).

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet har inte något att erinra mot förslaget att de analoga TV-sändningarna skall släckas etappvis. Inte heller har utskottet något att erinra mot förslaget att de skall ha upphört senast den 1 oktober 2007. Det är enligt utskottet ofrånkomligt att ett teknikskifte av detta genomgripande slag måste ta tid. Konsumenter, programföretag och nätoperatör bör nu ha möjlighet att hinna anpassa sig till den successiva släckningen och till det slutdatum som föreslagits.

Vidare anför utskottet att motionerna Kr334 (kd) yrkande 2 och K373 (kd) yrkande 4, vari krav framförts på datum för släckningen, tillgodoses genom regeringens förslag.

Kulturutskottet föreslår att konstitutionsutskottet skall tillstyrka regeringens förslag (prop. yrkande 5) och avstyrka de aktuella motionsyrkandena.

Konstitutionsutskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottet delar regeringens och kulturutskottets uppfattning att det nu bör läggas fast en tidpunkt då de analoga marksändningarna skall ha upphört. En avvägning bör härvid göras mellan å ena sidan konsumenternas intresse av att kunna planera för övergången till ny teknik och att en anpassning av utbudet sker samt å andra sidan programföretagens intresse av att perioden med parallella sändningar blir så kortvarig som möjligt. Vid en sådan avvägning finner utskottet dock att tidpunkten bör läggas fast något längre fram i tiden än vad regeringen föreslår. Enligt utskottets mening är den 1 februari 2008 en mer lämplig tidpunkt. Utskottet vill framhålla att en förskjutning av tidpunkten bl.a. medger att ytterligare hänsyn kan tas till den tekniska utveckling som nu sker.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i övrigt i denna del, dvs. vad gäller att de analoga TV-sändningarna läggs ned etappvis och att nedläggningen inleds tidigast när en anpassning har skett av lagstiftningen om skyldighet att vidareända vissa TV-program i kabelnät (s.k. must carry). Som kulturutskottet anfört får motionerna K373 yrkande 4 och Kr334 yrkande 2 därmed anses tillgodosedda, varför de bör avslås.

Förberedelse av teknikskiftet

Utskottets bedömning i korthet

Utskottet har inget att erinra mot regeringens bedömning av i vilken form skiftet från analoga till digitala marksändningar kan beredas. Vidare utgår utskottet från att regeringen redovisar en ny bedömning avseende kommissionens arbete i de delar där utskottet nu förslår att regeringen återkommer till riksdagen med nya förslag.

Propositionen

Regeringens bedömning

Regeringen anser att en särskild kommission bör förbereda skiftet från analoga till digitala marksändningar och samordna den informationsverksamhet som behövs.

Skälen för regeringens bedömning

Regeringen framhåller att ett skifte från analoga till digitala marksändningar kräver noggrann planering och en effektiv information. Lyhördhet för konsumenternas synpunkter är enligt regeringen viktig. Regeringen anför att den

som svarar för omställningen behöver ha täta kontakter med myndigheter och företag, t.ex. programföretag, distributörer och hemelektronikföretag, liksom med organisationer som företräder olika konsumentgrupper, däribland funktionshindrade konsumenter.

Enligt regeringen bör uppgiften att planera omställningen och att samordna nödvändiga informationsinsatser läggas på en kommission som bildas för detta ändamål. Regeringen anser att kommissionen bör tillkallas snarast och fungera tills de analoga sändningarna har upphört.

Vidare anför regeringen att kommissionen skall utarbeta en plan för när de analoga sändningarna skall stängas av i olika geografiska områden. Regeringen framhåller att kommissionen skall förvissa sig om att de som bor i de aktuella områdena kommer att kunna se TV-programmen från SVT och UR från marknät eller via satellit på det sätt som föreslås i propositionen innan de analoga sändningarna upphör i området. Enligt regeringen skall kommissionen därutöver planera och samordna information till allmänheten om att omläggningen skall äga rum samt ge telefonservice och annan hjälp till enskilda om hur man använder den nya utrustningen.

Regeringen anser också att kommissionen skall överväga om det är lämpligt att stänga av de analoga sändningarna på försök i ett begränsat område innan den egentliga avvecklingen har inletts. Regeringen framhåller att erfarenheterna från ett sådant försök bl.a. kan användas för att förutse behovet av information och hjälp när de analoga sändningarna upphör.

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet, som inte har något att erinra mot regeringens bedömning, anser i likhet med regeringen att en särskild kommission bör tillkallas snarast. Utskottet framhåller att genomförandet av ett så stort teknikskifte kräver noggrann planering och stora informationsinsatser för att befolkningen skall få kännedom om konsekvenserna av skiftet bl.a. när det gäller de insatser som krävs från hushållen.

Vidare anför kulturutskottet att kommissionens arbete bör präglas av ett operativt upplägg där informationsinsatserna blir centrala. I kommissionen bör det finnas med representanter för olika aktörer som har betydelse för teknikskiftet samt för konsumenterna. Det är viktigt att det finns insyn för de politiska partierna i kommissionens arbete – detta kan ske inom en referensgrupp. Kulturutskottet menar även att regeringen årligen genom en skrivelse bör rapportera till riksdagen hur kommissionens arbete fortlöper och vad den kommer fram till. Kommissionens uppdrag, sammansättning och arbetsplan bör redovisas för riksdagen under andra halvåret 2003.

Enligt kulturutskottets mening skall konsumenten vara i centrum av kommissionsarbetet och då främst i fråga om hur konsumenten påverkas av teknikskiftet. Kommissionens arbete, som med sina förslag skall underlätta övergången från analog till digital marksänd TV, bör dessutom bl.a.

- följa teknikutvecklingen,
- följa utbyggnadstakten,

- följa penetrationen,
- samordna informationsinsatserna,
- studera vilka effekter tekniksiftet har för de offentliga institutionerna såsom skolor, förskolor, äldreboenden m.m.,
- följa de olika aktörerna som t.ex. programbolag, distributörer, tillverkare och boxförsäljare samt
- följa den internationella utvecklingen.

Konstitutionsutskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot regeringens bedömning av i vilken form skiftet från analoga till digitala marksändningar kan beredas. Som framgått av utskottets ställningstaganden ovan avstyrker emellertid utskottet i vissa delar regeringens förslag och anser att regeringen efter ytterligare överväganden bör återkomma till riksdagen med nya förslag. I dessa delar saknas därför förutsättningar för en kommission att inleda sitt arbete till dess att riksdagen på nytt har tagit ställning till aktuella frågor. Utskottet utgår från att regeringen då också redovisar en ny bedömning avseende kommissionens arbete i dessa delar.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Den marksända televisionens övergång till digital teknik (punkt 1)

av Gunnar Hökmark (m), Helena Bargholtz (fp), Henrik S Järrel (m), Tobias Krantz (fp) och Nils Fredrik Aurelius (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår vad regeringen föreslår (yrkande 1) om att den marksända televisionen skall övergå till digital teknik (avsnitt 5) och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:K8 yrkandena 1–4 2002/03:K9 yrkande 1, 2002/03:K10 yrkandena 1 och 4–6, 2002/03:K11 yrkande 1 och 2002/03:K333 yrkandena 6 i denna del samt avslår motionerna 2002/03:K9 yrkande 2 och 2002/03:K11 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi vill inledningsvis framhålla att den omständigheten att utskottsmajoriteten i flera avseenden nu avstyrker regeringens förslag och ber regeringen återkomma till riksdagen med än större tydlighet visar att propositionen innehåller en rad oklarheter och ogenomtänkta förslag. Härvid vill vi särskilt peka på att den inte innehåller någon utvärdering och analys av hitintills gjorda erfarenheter av de digitala TV-sändningarna i marknätet, där också andra digitala distributionsformer har vägt in. Därutöver saknas en analys av det digitala marknätets betydelse för yttrandefrihet och oberoende i TV-mediet i jämförelse med vad andra digitala distributionsformer kan betyda i ett sådant avseende. När det gäller överväganden avseende frågor om tillståndsgivning och tillgänglighet till de digitala TV-sändningarna blir det vidare ännu mer uppenbart oklart på vilken grund regeringen anser att riksdagen nu kan besluta om en nedsläckning 2008. Vidare redovisas vare sig i propositionen eller i utskottsmajoritetens text varför staten skall ta på sig ett ansvar för en viss distributionsform. Det kan också konstateras att det nu kvarstår oklarheter om villkoren för kommande tillståndsgivning. Regeringen har inte heller redovisat någon analys av kostnaderna för utbyggnaden av det digitala marknätet och därvid vägt in andra distributionsformer för digitala TV-sändningar. Propositionen saknar vidare lagförslag, trots att regeringen bedömer att såd-

ana kommer att behövas för att nedsläckning skall kunna ske. Sådana förslag skall i stället presenteras i annat sammanhang.

Mot bakgrund av att propositionen, även enligt utskottsmajoritetens uppfattning, i så hög grad utgör ett otillräckligt beslutsunderlag för att nu ta ställning till utbyggnaden av det digitala marknätet, är det enligt vår uppfattning märkligt att man ändå väljer att nu slå fast en tidpunkt för det analoga marknätets nedsläckning.

Vår uppfattning är att verksamheten i det digitala marknätet bör grundas på marknadsmässiga överväganden bland aktörerna på marknaden. Staten skall förhålla sig teknikneutral och inte försöka styra vare sig teknikutveckling eller konkurrens inom medieområdet. Vi anser att aktörerna på en fri marknad själva kan bestämma vilken distributionsform som är mest attraktiv samt hur ett eventuellt teknikskifte skall genomföras. Enligt vår uppfattning riskerar staten att låsa sig vid en distributionsform som är både sämre och dyrare än alternativen och som begränsar utbudet för TV-publiken.

Vi anser att det analoga nätet bör släckas ned först då en övervägande del av TV-konsumenterna har valt att gå över till en annan distributionsform. En nedsläckning bör alltså ske som en konsekvens av den tekniska utvecklingen och genom konsumenternas aktiva val. Enligt vår mening bör en nedsläckning formuleras som ett mål i form av en viss täckningsgrad för de digitala sändningarna i stället för ett årtal. Regeringen bör i enlighet med detta sätta upp andra villkor som måste vara uppfyllda för att en släckning av de analoga sändningarna skall vara möjlig.

Därutöver anser vi att regeringen bör tillsätta en särskild kommission för att följa upp hur frågan om digital marksänd TV har hanterats. Vi vill framhålla att det finns en mycket liten efterfrågan på marksänd digital TV bland TV-konsumenterna. Det som har varit vägledande för projektet är politisk styrning och prestige samt gigantiska satsningar som förväntas att betalas av skattebetalarna. Projektet har bl.a. kantats av orealistiska prognoser och mycket höga kostnader. Satsningen har enligt vår uppfattning inte varit betingad av att bidra till största möjliga yttrandefrihet och valfrihet utan av viljan att kontrollera och begränsa TV-mediet.

Riksdagen bör avslå propositionen och ge regeringen till känna vad som nu har anförts. Därmed tillstyrker vi motionerna K8 yrkandena 1–4, K9 yrkande 1, K10 yrkandena 1 och 4–6, K11 yrkande 1 och K333 yrkande 6 i denna del samt avstyrker motionerna K9 yrkande 2 och K11 yrkande 2.

2. Vidaresändning av Sveriges Television AB:s program via satellit (punkt 5)

av Gunnar Hökmark (m), Henrik S Järrel (m) och Nils Fredrik Aurelius (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:K10 yrkande 2.

Ställningstagande

Det är enligt vår uppfattning bra att Sveriges Television AB (SVT) genom sitt sändningstillstånd har getts frihet att distribuera sina program via satellit. I takt med att de digitala sändningarnas andel ökar kommer satellitsändningarna att öka i betydelse. Vi anser att samtliga satellitoperatörer bör ges möjlighet att fritt distribuera SVT:s program. Sveriges Television AB bör därför åläggas att kostnadsfritt tillhandahålla satellitoperatörer sina kanaler, såväl analogt som digitalt, under förutsättning att mottagningen kan ske utan särskild betalning. Vad som nu anförts bör med bifall till motion K10 yrkande 2 ges regeringen till känna.

3. Framtida fördelning av sändningstillstånd (punkt 8)

av Gunnar Hökmark (m), Helena Bargholtz (fp), Henrik S Järrel (m), Tobias Krantz (fp) och Nils Fredrik Aurelius (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:K8 yrkande 6 och 2002/03:K10 yrkande 3 samt bifaller delvis motion 2002/03:K8 yrkande 5.

Ställningstagande

Vi vill framhålla vikten av en fri konkurrens på TV-marknaden. Sändningstillstånd bör fördelas på ett sätt som minimerar statens möjlighet att styra och reglera programinnehåll. Enligt vår uppfattning är det utomordentligt betydelsefullt att massmedieföretag står fria från beroende till regeringen och att den fria konkurrensen värnas. Om sändningstillstånden fördelas genom ett auktionsförfarande utestängs ingen från möjlighet att delta och de programföretag gynnas som har ett utbud som kan förväntas nå en bred publik. Vi vill vidare framhålla att sändningstillstånden bör vara långa med goda möjligheter till förlängning för att säkra självständighet och oberoende samt för att medge långsiktiga investeringar i såväl teknik som programinnehåll. Vad som nu har anförts bör med bifall till motionerna K8 yrkande 6 och K10 yrkande 3 samt med delvis bifall till motion K8 yrkande 5 ges regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

2002/03:72:

1. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att den marksända televisionen skall övergå till digital teknik (avsnitt 5).
2. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om utbyggnad av de digitala sändarnäten (avsnitt 6).
3. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om tillgängligheten för de digitala TV-sändningarna (avsnitt 7).
4. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om tillståndsgivning (avsnitt 8).
5. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om tidpunkt för övergången (avsnitt 9).

Följdmotioner

2002/03:K8 av Helena Bargholtz m.fl. (fp):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om nedsläckning av det analoga TV-nätet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frågan om vilken digitaliseringsteknik som skall användas skall avgöras av marknaden.
3. Riksdagen avslår regeringens förslag om att staten skall bygga ut digitala sändarnät.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag om att 98–99 % av befolkningen måste nås av digitala sändningar via statligt ägda marksändare.
5. Riksdagen avslår regeringens förslag om att ett statligt operatörsföretag självständigt skall få välja ut vilka programföretag som skall ingå i ett sändarnät.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anges om vikten av en fri konkurrens på TV-marknaden.

2002/03:K9 av Ingvar Svensson m.fl. (kd):

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2002/03:72 Digitala TV-sändningar i sin helhet.

2. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen under senhösten 2003 med en ny mer utförlig och genomarbetad proposition om marksänd digital-TV.

2002/03:K10 av Gunnar Hökmark m.fl. (m):

1. Riksdagen avslår proposition 2002/03:72 Digitala TV-sändningar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vidaresändning av SVT via satellit.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om auktion av sändningstillstånd för radio och TV.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att staten inte bör gynna vissa distributionsformer av TV-sändningar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkor för släckningar av det analoga nätet.
6. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en haverikommission i enlighet med vad som anförs i motionen.

2002/03:K11 av Kerstin Lundgren m.fl. (c):

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2002/03:72 Digitala TV-sändningar.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med en förnyad proposition om marksänd digital TV.

2002/03:K12 av Agne Hansson m.fl. (c, fp, kd):

1. Riksdagen beslutar att bemyndiga regeringen att tilldela Sveriges utbildningsradio (UR) egen digital kapacitet i något av de båda digitala sändarnät som har den största räckvidden på motsvarande sätt som gäller för andra programföretag som har tillstånd att sända i det digitala marknätet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att det digitala sändningstillståndet från 2004 utformas så att det säkerställer UR:s möjligheter att sända Kunskapskanalen under egen kanalidentitet i det digitala marknätet även på attraktiva kvällstider under veckans alla dagar.

Motioner från allmänna motionstiden

2002/03:K333 av Kent Olsson m.fl. (m):

- 6.2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om digital radio och TV.

2002/03:K373 av Ingvar Svensson m.fl. (kd):

4. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till tidpunkt när det analoga marksända TV-nätet skall släckas ned.

2002/03:Kr334 av Dan Kihlström m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett datum när det analoga TV-nätet skall släckas ned.

2002/03:Kr336 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att se över tekniken som används för marksänd digital-TV.

BILAGA 2

Kulturutskottets yttrande 2002/03:KrU1y

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 25 mars 2003 beslutat bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2002/03:72 Digitala TV-sändningar jämte eventuella motioner.

Kulturutskottet yttrar sig i det följande

dels över propositionen, avsnitten 5 Den marksända televisionen skall övergå till digital teknik, 6 Utbyggnad av de digitala sändarnäten, 7 Tillgängligheten för de digitala TV-sändningarna, 9 Tidpunkt för övergången och 10 En kommission skall förbereda teknikskiftet,

dels motionerna K8 (fp) yrkandena 1–4, K9 (kd), K10 (m) yrkandena 1, 2 och 4–6, K11 (c) och K12 (c, fp, kd).

Kulturutskottet har beslutat att i detta yttrande även behandla motionerna Kr334 (kd) yrkande 2, Kr336 (c) yrkande 23, K333 (m) yrkande 6 i denna del och K373 (kd) yrkande 4 som väckts under allmänna motionstiden 2002 och remitterats till konstitutionsutskottet för beredning.

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen föreslås att de digitala marksändningarna skall byggas ut och att de analoga TV-sändningarna skall upphöra efter en övergångsperiod. De första etapperna av digital-TV-utbyggnaden har nu fullbordats och det är dags att ta ställning till det avslutande steget. Genom förslaget kommer de flesta hushåll att kunna få tillgång till ett ökat TV-utbud till relativt begränsade kostnader för ny mottagarutrustning (prop. avsnitt 5).

Regeringen föreslår att alla som bor i Sverige skall kunna se TV-programmen från Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR). Minst två digitala sändarnät skall byggas ut så att de får samma räckvidd som de nuvarande 54 huvudsändarna. Dessa nät skall också omfatta mindre sändare så att sändningarna kan tas emot med utomhusantenn i alla tätorter samt i övriga områden med permanentbebyggelse där topografiska förhållanden hindrar satellitmottagning. Regeringens förslag innebär att mellan 98 och 99 % av den fast bosatta befolkningen kommer att kunna ta emot digitala TV-sändningar från marksändare. Investeringsbehovet reduceras därmed avsevärt i förhållande till om de digitala sändarnäten skulle ges samma räckvidd som de mest utbyggda analoga marknäten. De två sändarnät som har den största räckvidden skall i första hand användas av SVT och UR och för andra sändningar som sker med stöd av sändningstillstånd med villkor om opartiskhet, saklighet och ett mångsidigt programutbud (prop. avsnitt 6).

Beträffande tillgängligheten för de digitala TV-sändningarna föreslår regeringen att sändningar som skall kunna tas emot utan villkor om särskild betalning skall sändas okrypterade i det digitala marknätet. Vidare föreslås att teknik för åtkomstkontroll och tillämpningsprogram skall vara gemensam i de digitala marksändningarna (prop. avsnitt 7).

I propositionen föreslås att de analoga TV-sändningarna skall läggas ned etappvis. Nedläggningen skall inledas tidigast när lagstiftningen om skyldighet att vidareända vissa TV-program i kabelnät har anpassats till att alla marksändningar är digitala. Regeringen föreslår att de analoga sändningarna skall ha upphört helt senast den 1 oktober 2007 (avsnitt 9).

Enligt regeringens bedömning bör en särskild kommission förbereda skiftet från analoga till digitala marksändningar och samordna den informationsverksamhet som behövs (avsnitt 10).

Motionerna

I motioner från Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet samt i praktiken i delyrkanden även från Folkpartiet liberalerna yrkas – med olika motiveringar – *avslag på propositionen*.

I motion K10 (m) föreslås att propositionen skall avslås (yrkande 1). Enligt motionärerna bör staten förhålla sig teknikneutral och inte gynna vissa distributionsformer för TV-sändningar (yrkande 4). Frågan om verksamheten i det digitala marknätet skall enligt motionärerna grundas på marknadsmässiga överväganden bland aktörerna på marknaden, något som även föreslås i motion K333 (m) yrkande 6 i denna del.

I motion K10 (m) sägs vidare att det är naturligt att det analoga nätet en gång skall släckas. Släckningen bör emellertid vara en konsekvens av teknikens utveckling och konsumenternas aktiva val. Först när det övervägande flertalet konsumenter gått över till annan distribution än de analoga sändningarna kan en släckning av det analoga nätet bli aktuell. Motionärerna avvisar därför förslaget i propositionen om tidpunkt för övergången (yrkande 5).

Slutligen föreslås i samma motion, K10 (m), att riksdagen skall ge regeringen i uppdrag att tillsätta en haverikommission för att det skall bli möjligt i framtiden att lära av de misstag som kantat införandet av det marksända digitala nätet (yrkande 6).

Motionärerna bakom motion K8 (fp) bejaktar den nya tekniken men oroas av att regeringen låst sig vid vissa tekniska lösningar som kostar onödigt mycket och därmed urholkar dagens public service-sändningar. I motionen yrkas att riksdagen skall avslå regeringens förslag om utbyggnad av det digitala sändarnätet samt att 98–99 % av befolkningen måste nås av digitala sändningar via statligt ägda marksändare (yrkandena 3 och 4). Likaledes yrkas att riksdagen skall avslå regeringens förslag att det analoga TV-nätet skall släckas (yrkande 1). Vidare föreslås att riksdagen skall göra ett tillkännagivande om att det ankommer på marknaden att själv avgöra vilken digitaliseringsteknik som skall användas (yrkande 2). Även frågan om hur teknikskiftet skall genomföras bör enligt motionärerna avgöras av marknaden.

Även motionärerna bakom motion K9 (kd) yrkar att propositionen skall avslås (yrkande 1). Motionärerna – som är positiva till digitaliseringen av marknätet – framhåller att frågan inte gäller *när* utan *hur* digitaliseringen skall ske. Propositionen är emellertid – menar de – dåligt underbyggd. Flera viktiga delar saknas, vilket innebär att man inte kan göra en helhetsbedömning av konsekvenserna av regeringens förslag. Exempelvis är konsumentperspektivet mycket litet berört. Det måste enligt motionärerna finnas ett balanserat samband mellan konsumentintresset och investeringarna i det digitala marknätet. Om ett sådant samband inte finns, kommer teknikskiftet att bli ett fiasko. Motionärerna saknar även ett marknadsperspektiv.

I yrkande 2 i motion K9 (kd) föreslås att regeringen skall återkomma till riksdagen under senhösten 2003 med en utförligare och genomarbetad proposition om marksänd digital-TV (yrkande 2).

Av motion K11 (c) framgår att motionärerna anser att övergången till digital distribution är en självklar utveckling av TV-mediet och att distributionen skall ske i marknätet. Motionärerna anser emellertid att det finns alltför många frågor som inte beaktats av regeringen och föreslår därför att proposit-

ionen skall avslås (yrkande 1). I stället bör regeringen återkomma till riksdagen med en ny proposition (yrkande 2). Ett av de områden som enligt motionen därvid bör lyftas fram handlar om sändningarnas räckvidd. Motionärerna anser att digitaliseringen av marknätet är en rättvisefråga och att hela landet bör nås av sändningarna. Sändningarnas räckvidd bör vara större än vad regeringen föreslagit. Alla som i dag kan ta emot analoga sändningar skall enligt motionärerna garanteras tillgång till TV-mottagning antingen via digitala marksändningar eller via satellit på rimliga villkor.

Tidpunkten för övergången från analoga till digitala sändningar tas upp i två motioner som väckts under allmänna motionstiden hösten 2002, Kr334 (kd) yrkande 2 och K373 (kd) yrkande 4. Förslagen i motionerna syftar till att ett datum bör fastställas då det analoga TV-nätet skall släckas.

I motion Kr336 (c) yrkas att regeringen skall se över om den *mest effektiva tekniken* används för marksänd digital-TV. I motionen hävdas att andra länder, t.ex. England, har haft samma teknik som Sverige men nu har övergått till ett annat system (yrkande 23).

En fråga som rör *satellitdistribution av SVT:s program* tas upp i motion K10 (m). I motionen sägs att – vid en kostnadsbedömning – mycket talar för att SVT bör prioritera de betydligt billigare sändningarna via satellit och kabel framför det dyra marknätet. Motionärerna föreslår att SVT skall åläggas att kostnadsfritt tillhandahålla samtliga satellitoperatörer public servicekanalerna, såväl analogt som digitalt, under förutsättning att mottagningen kan ske utan särskild betalning (yrkande 2).

Förslag som rör *UR:s sändningsmöjligheter* har väckts i motion K12 (c, fp, kd). I motionen erinras om att UR inte förfogar över egen digital kapacitet. UR är, säger motionärerna, i praktiken beroende av SVT:s samtycke och goda vilja för att över huvud taget kunna sända digitala program. I motionen yrkas att regeringen skall bemyndigas att tilldela UR egen digital kapacitet i något av de båda digitala sändarnät som skall ha den största räckvidden (yrkande 1).

Vidare anförs i samma motion att UR förbereder sändningar i en digital kanal, kallad Kunskapskanalen, från och med år 2004. Kunskapskanalen skall rikta sig till alla UR:s målgrupper och innehålla såväl UR:s analogt sända TV-program och inköpta program som särskilt producerade utbildningsprogram. Så många hushåll som möjligt skall ges möjlighet att ta emot sändningarna. Ambitionen är därför att Kunskapskanalen – förutom i det digitala marknätet – även skall göras tillgänglig via kabel och satellit. En bärande tanke är att Kunskapskanalen skall byggas upp i nära kontakt och i samarbete med Utbildnings-Sverige. I motionen föreslås att det digitala sändningstillståndet från år 2004 skall utformas så att det säkerställer *UR:s möjligheter att sända Kunskapskanalen* under egen kanalidentitet i det digitala marknätet även på attraktiva kvällstider under veckans alla dagar (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Kulturutskottet yttrar sig över de delar av propositionen och motionerna som berör utskottets beredningsområde, dvs. public service-verksamheten.

Inledningsvis kan konstateras att public service-televisionen har en viktig roll att spela även i ett snabbt föränderligt medielandskap. Det förhållandet att större delen av befolkningen numera kan ta emot en rad programkanaler från olika programföretag och via olika distributionsplattformar innebär inte att publikens behov av en TV i allmänhetens tjänst med ett mångsidigt utbud av hög kvalitet har minskat.

Från demokratiska och kultur- och mediepolitiska utgångspunkter är det angeläget att de förändringar som nu förestår bl.a. leder till

ett utvecklat programutbud som är mångsidigt och har hög kvalitet, förbättrad tillgänglighet för funktionshindrade med hjälp av tilläggstjänster och

fortsatt stor räckvidd, så att alla i Sverige även i fortsättningen kan ta del av public service-företagens utbud.

Allt tyder på att den digitala sändningstekniken har framtiden för sig, vilket även de motionärer anser som vill att riksdagen skall avslå propositionen. Den analoga sändningstekniken är dyr och utrymmeskrävande och leder till begränsad kanalkapacitet. Den digitala sändningstekniken är däremot jämförelsevis frekvenssnål, vilket innebär att den möjliggör ett helt annat och bättre utnyttjande av det tillgängliga frekvensutrymmet. Med digital teknik ryms således fler program- och tilläggstjänster på samma frekvensutrymme till lägre kostnad, samtidigt som kvaliteten på ljud och bild blir bättre. Dessutom är energibehovet mindre för digitala sändningar, vilket också nedbringat kostnaderna.

Från statlig utgångspunkt är det – som nämnts – av största vikt att alla i landet nås av de sändningar som härrör från public service-verksamheten. Statens ansvar för denna verksamhet innebär att regeringen efter riksdagens beslut meddelar sändningstillstånd för programföretagen SVT och UR samt beslutar om villkor, riktlinjer och medelstildelning för verksamheten. SVT tillämpar principen om ”digital allemansrätt”, vilket bl.a. innebär att företaget i dag medverkar i samtliga distributionsformer, dvs. i satellit-, kabel- och marksändningar. Även UR tillämpar principen om neutralitet i fråga om distributionsformer. De olika distributionsformerna innebär att en stor del av TV-publiken ges valfrihet att välja mellan olika distributörer och deras programutbud.

Det bör emellertid understrykas att en betydande andel av landets befolkning, möjligen så stor som 41 %, alltså endast kan ta emot marksänd television (prop. s. 5). Kulturutskottet anser därför att demokratiska och kultur- och mediepolitiska skäl talar för en utbyggnad av det digitala marknätet – med släckning av de analoga sändningarna som följd – i enlighet med regeringens förslag. Även efter teknikskiftet avses, enligt propositionen, alla i

Sverige få tillgång till det mångsidiga utbud av hög kvalitet som skall känneteckna public service-televisionen (prop. s. 12).

En förutsättning för utbyggnaden av de digitala marksändningarna har från början varit att dessa bedömts som ekonomiskt bärkraftiga och att sändningsverksamheten i sin helhet skall bekostas av medverkande företag (prop. 1996/97:67 s. 22 och 25, yttr. 1996/97:KrU4y, bet. 1996/97:KU17 s. 12, rskr. 1996/97:178). Kulturutskottet bedömer att det utrymme som kommer att finnas i två – nära nog – rikstäckande nät och i de tre övriga näten med lägre täckningsgrad gör att de digitala marksändningarna blir tillräckligt attraktiva för att flera programföretag vill medverka med sina sändningar i marknätet och för att publiken skall vilja investera i avkodare. Därmed skulle utsikterna kunna vara goda för att de digitala marksändningarna kommer att bli ekonomiskt bärkraftiga. Då det gäller utbudet från public service-företagen torde det för konsumenterna vara attraktivt att utöver SVT:s och UR:s utbud i SVT 1 och SVT 2 kunna ta del av nya digitalkanaler såsom 24:an och Barnkanalen. Andra programtjänster och tilläggstjänster kan dessutom komma att utvecklas av både SVT och UR, vilket bl.a. kan få stor betydelse för funktionshindrades tillgång till utbudet. Genom att det digitala marknätet även rymmer programtjänster från flera andra programföretag torde den marksända distributionsformen bli ett intressant alternativ till kabel- och satellitdistribution.

Sammantaget anser kulturutskottet att det finns starka skäl som talar för att det är lämpligt att nu fullfölja den etappvisa utbyggnaden av det digitala marknätet för att efter en övergångsperiod låta de analoga TV-sändningarna upphöra. Ett riksdagens ställningstagande i enlighet med propositionen skulle ge fördelar för konsumenterna, främst i form av ett större programutbud. Det skulle också ligga i linje med målen för mediepolitiken, framför allt när det gäller yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet (jfr prop. 2000/01:1 utg.omr. 17, bet. 2000/01:KrU1, rskr. 2000/01:59).

De överväganden som kulturutskottet gjort leder fram till ståndpunkten att konstitutionsutskottet bör avstyrka de motionsförslag som innebär att propositionen skall avslås, nämligen motionerna K8 (fp) yrkandena 1–4, K9 (kd) yrkande 1, K10 (m) yrkandena 1 och 4–6, K11 (c) yrkande 1 och K333 (m) yrkande 6 i denna del. Likaledes bör konstitutionsutskottet avstyrka motionerna K9 (kd) yrkande 2 och K11 (c) yrkande 2 som syftar till att regeringen skall utarbeta en ny proposition om marksänd digital-TV. Därmed bör konstitutionsutskottet föreslå att riksdagen skall godkänna regeringens förslag om att den marksända televisionen skall övergå till digital teknik (prop. yrkande 1, avsnitt 5).

I propositionen (avsnitt 6) lämnas förslag om *utbyggnaden av de digitala sändarnäten* som avser de digitala marksändningarnas räckvidd. Från kulturutskottets utgångspunkt är det angeläget att public service-företagens programkanaler når så många som möjligt via det digitala marknätet. Samtidigt är det självfallet nödvändigt att väga tillgänglighetsaspekter mot de höga kostnader som skulle följa av att sändarnäten byggs ut till de analoga nätens

omfattning, dvs. 99,8 % täckning. Av propositionen framgår att investeringskostnaden för att bygga ut ett digitalt sändarnät från 98 till 99,8 % hushållstäckning är lika hög som kostnaden för att nå från 0 till 98 % täckning (prop. s. 13).

De kostnader för investeringar i nät, drift och underhåll som faller på nätooperatören Teracom kommer i förlängningen att belasta de programföretag som sänder i näten i form av distributionskostnader. Det är givetvis angeläget att dessa kostnader för programföretagen i möjligaste mån hålls på en rimlig nivå. Utskottet konstaterar att det inte framgår av propositionen hur mycket lägre investeringskostnaderna beräknas bli med regeringens utbyggnadsförslag till mellan 98 och 99 % täckning jämfört med en utbyggnad till 99,8 %. Några exakta belopp torde inte heller vara möjliga att få fram. Utskottet har emellertid inhämtat från Kulturdepartementet att det kan röra sig om mer än 200 miljoner kronor i lägre kostnad per sändarnät för de nät som byggs ut till en täckningsgrad mellan 98 och 99 %.

Sammanfattningsvis har kulturutskottet förståelse för regeringens ekonomiska överväganden och delar regeringens uppfattning att det "åtminstone inledningsvis" är rimligt att en täckningsgrad om 98–99 % uppnås, att två sändarnät byggs ut till den angivna räckvidden samt att dessa skall inrymma SVT:s och UR:s sändningar.

Utskottet anser således att konstitutionsutskottet bör föreslå riksdagen att godkänna vad regeringen föreslår om utbyggnad av de digitala sändarnäten (prop. yrkande 2).

Frågan om *tillgänglighet till de digitala TV-sändningarna* tas upp i avsnitt 7 i propositionen. Regeringen föreslår att sändningar som skall kunna tas emot utan villkor om betalning skall sändas okrypterade i det digitala marknätet. I samband med att tillstånden för SVT och UR att bedriva digitala marksändningar förlängdes till utgången av år 2003 beslutade regeringen på dessa programföretags begäran att de skulle ha rätt att sända okrypterat om de så önskade. Så sker också från och med år 2003.

Kulturutskottet vill understryka att det är en viktig del av public service-tanken att programföretagens utbud skall kunna tas emot utan särskild betalning. Det är enligt utskottets uppfattning därför en förändring till det bättre att SVT:s och UR:s program nu kommer att kunna tas emot utan programkort och abonnemang. Utskottet sympatiserar med regeringens bedömning att mottagningsutrustningen kan vara enklast tänkbara för att ta emot det okrypterade programutbudet. Vidare förutsätter utskottet att även de tilläggstjänster som SVT och UR kan komma att förverkliga under innevarande tillståndspe-riod, såsom exempelvis uppläsning av textremsan, kommer att vara okrypterade och kostnadsfria.

Utskottet föreslår att konstitutionsutskottet skall tillstyrka vad regeringen föreslår om tillgängligheten för de digitala TV-sändningarna (prop. yrkande 3).

Tidpunkten för övergången från analoga till digitala sändningar behandlas i avsnitt 9 i propositionen.

Kulturutskottet har inte något att erinra mot förslaget att de analoga TV-sändningarna skall släckas etappvis. Utskottet har inte heller något att erinra mot förslaget att de skall ha upphört senast den 1 oktober 2007. Det är ofrånkomligt att ett tekniskifte av detta genomgripande slag måste ta tid. Konsumenter, programföretag och nätoperatör bör nu ha möjlighet att hinna anpassa sig till den successiva släckningen och till det slutdatum som föreslagits.

Genom regeringens förslag tillgodoses motionerna Kr334 (kd) yrkande 2 och K373 (kd) yrkande 4, vari krav framförts på datum för släckningen.

Kulturutskottet föreslår att konstitutionsutskottet skall tillstyrka regeringens förslag (prop. yrkande 5) och avstyrka de aktuella motionsyrkandena.

I avsnitt 10 i propositionen redovisar regeringen sin bedömning att *en särskild kommission* bör förbereda skiftet från analoga till digitala marksändningar och samordna den informationsverksamhet som behövs.

Kulturutskottet, som inte har något att erinra mot regeringens bedömning, anser i likhet med regeringen att en sådan kommission bör tillkallas snarast. Genomförandet av ett så stort tekniskifte kräver noggrann planering och stora informationsinsatser för att befolkningen skall få kännedom om konsekvenserna av skiftet bl.a. när det gäller de insatser som krävs från hushållen.

Kulturutskottet menar att kommissionens arbete bör präglas av ett operativt upplägg där informationsinsatserna blir centrala. I kommissionen bör det finnas med representanter för olika aktörer som har betydelse för tekniskiftet samt för konsumenterna. Det är viktigt att det finns insyn för de politiska partierna i kommissionens arbete – detta kan ske inom en referensgrupp. Kulturutskottet menar även att regeringen årligen genom en skrivelse bör rapportera till riksdagen hur kommissionens arbete fortlöper och vad den kommer fram till. Kommissionens uppdrag, sammansättning och arbetsplan bör redovisas för riksdagen under andra halvåret 2003.

Enligt kulturutskottets mening skall konsumenten vara i centrum av kommissionsarbetet och då främst i fråga om hur konsumenten påverkas av tekniskiftet. Kommissionens arbete, som med sina förslag, skall underlätta övergången från analog till digital marksänd TV, bör dessutom bl.a.

- följa teknikutvecklingen,
- följa utbyggnadstakten,
- följa penetrationen,
- samordna informationsinsatserna,
- studera vilka effekter tekniskiftet har för de offentliga institutionerna såsom skolor, förskolor, äldreboenden m.m.,
- följa de olika aktörerna som t.ex. programbolag, distributörer, tillverkare och boxförsäljare samt
- följa den internationella utvecklingen.

Kulturutskottet behandlar i detta sammanhang ett motionsyrkande som väcktes under allmänna motionstiden hösten 2002, nämligen motion Kr336 (c) yrkande 23. Yrkandet syftar till att regeringen skall se över om den *mest effektiva tekniken* används för marksänd digital-TV. Av motionen framgår att

andra länder har övergått från den teknik för marksänd TV som Sverige alltjämt tillämpar till annan teknik.

Kulturutskottet har inhämtat att Storbritannien bytt s.k. modulationsparametrar. Om Sverige skulle följa Storbritanniens exempel skulle antalet programkanaler i det digitala marknätet bli färre än dem som regeringen anger i propositionen, dvs. minst åtta (prop. s. 14). Detta är enligt utskottets synsätt en nackdel. Å andra sidan sägs den teknik som Storbritannien valt ge god täckning och säkerhet med avseende på mottagningsförhållandena. Utskottet förutsätter att den kommission som regeringen skall tillsätta för att planera övergången från analoga till digitala sändningar också följer de frågor som berörs i motionen. Utskottet kan emellertid inte se att det finns något skäl för riksdagen att göra ett uttalande i denna fråga. Konstitutionsutskottet bör avstyrka motion Kr336 (c) yrkande 23.

Förslaget i motion K10 (m) om *satellitdistribution av SVT:s program* innebär att SVT skall åläggas att kostnadsfritt tillhandahålla samtliga satellitoperatörer public service-kanalerna, såväl analogt som digitalt, under förutsättning att mottagningen kan ske utan särskild betalning (yrkande 2). Kulturutskottet har vid tidigare tillfällen avstyrkt liknande yrkanden, senast våren 2002 (bet. 2001/02:KrU11 s. 25).

De satellitoperatörer som motionärerna torde avse är företagen Canal Digital och Viasat, vilka säljer och distribuerar abonnemang och tjänster för satellit-TV i Norden. Sedan år 1999 tillhandahåller Canal Digital SVT:s kanaler inom ramen för sitt digitala utbud. Detsamma gäller för Viasat sedan mars 2003. Kulturutskottet har inhämtat att ingendera av de båda satellitoperatörerna har aktualiserat frågan om analog distribution.

Kulturutskottet finner att det ankommer på SVT och satellitoperatörerna att sinsemellan träffa avtal om vilka ekonomiska och andra villkor, t.ex. sändningsteknik, kryptering m.m., som skall gälla.

Kulturutskottet har inte någon annan uppfattning än motionärerna då det gäller den del av yrkandet som syftar till att mottagningen av SVT:s program skall vara kostnadsfri. Av de anslagsvillkor för SVT som regeringen utfärdade i december 2002 framgår tydligt att företagets sändningar som är riktade till Sverige skall vara tillgängliga för allmänheten utan villkor om särskild betalning (punkt 8). Det kan tilläggas att sändningarna över satellit krypteras av upphovsrättsliga skäl, varför det krävs ett programkort för att programmen skall kunna tas emot. De TV-tittare som endast vill ha tillgång till SVT:s satellitsända och krypterade utbud får – enligt vad kulturutskottet har inhämtat – betala en depositionsavgift till Canal Digital respektive Viasat för att få disponera ett programkort. Ett skäl härför uppges vara att operatörerna vill ha ett register över abonnenterna med tanke på att programkorten representerar ett visst värde och att operatörerna ser en risk för olaglig kortkopiering.

Kulturutskottet föreslår att konstitutionsutskottet skall avstyrka motion K10 (m) yrkande 2.

Frågor rörande *UR:s sändningsmöjligheter* tas upp i motion K12 (c, fp, kd).

Riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition 2000/01:94 Radio och TV i allmänhetens tjänst 2002–2005 innebar bl.a. att de tre public service-företagen skulle ha ett folkbildningsansvar. Därutöver skulle UR:s uppdrag förtydligas i det nya sändningstillståndet, vilket innebär att företaget i större utsträckning än tidigare skulle koncentrera sig på utbildningsprogram (prop. s. 55, bet. 2000/01:KrU8, rskr. 2000/01:268). Beslutet har därefter följts av regeringen vid utfärdandet av UR:s sändningstillstånd (regeringsbeslut 2001-12-20 nr 29). Vidare uttalade regeringen bl.a. följande i nämnda proposition (s. 56).

Regeringen förutsätter att UR:s program bereds plats såväl analogt som digitalt i SVT:s och SR:s sändningsutrymme på tider som ger utbildningsprogram goda möjligheter att nå sin publik. Eventuell oenighet vid fördelning och placering av sändningstid bör även fortsättningsvis lösas enligt lagen (1999:116) om skiljeförfarande.

I samma proposition anförde regeringen att teknikskiftet från analog till digital distribution skulle kunna innebära att det i framtiden skulle bli möjligt att distribuera ytterligare TV-kanaler och föreslog därför att SVT och UR skulle inhämta regeringens medgivande om de ville starta nya digitala kanaler (prop. s. 59–60). Riksdagen godkände förslaget.

Av SVT:s sändningstillstånd avseende digital sändningsteknik i marknätet framgår att SVT och UR tillsammans får sända televisionsprogram under hela dygnet och därvid använda all tillgänglig överföringskapacitet i en frekvenskanal (regeringsbeslut 2001-12-20 nr 30).

Av UR:s sändningstillstånd avseende digital sändningsteknik i marknätet framgår att företaget har rätt att sända televisionsprogram, inklusive tilläggs-tjänster och text-TV-sändningar, under hela dygnet och att därvid använda den överföringskapacitet som SVT disponerar enligt överenskommelse som träffas bolagen emellan (regeringsbeslut 2001-12-20 nr 33).

Kulturutskottet har tolkat den nu aktuella motionen så att UR bör få ett klart angivet sändningsutrymme i något av de två digitala sändarnät som har störst räckvidd samt att detta sändningsutrymme skall inrymma en ny programkanal, Kunskapskanalen.

Av radio- och TV-lagen framgår att det är regeringen som meddelar tillstånd att sända TV-program (2 kap. 2 §). Något riksdagens bemyndigande för att regeringen skall tilldela UR sändningsutrymme som föreslås i yrkande 1 i motionen torde således inte behövas. Vidare ankommer det på regeringen att pröva frågan om UR skall få starta en ny kanal, vilket föreslås i yrkande 2. Regeringen har i det sammanhanget möjlighet att avgöra hur mycket sändningsutrymme som skall tilldelas företaget för en ny kanal. Det är en grannliga uppgift för regeringen att väga olika behov mot varandra såsom mångfald i programutbudet, regionala sändningar m.m. Även andra hänsyn måste vägas in i sammanhanget, t.ex. riksdagens beslut om uppläsning av textremsan, vilket också kan komma att kräva frekvensutrymme. Vidare är det i grunden en ekonomisk fråga för programföretaget. Om det tilldelade frekvensutrymmet skall kunna fyllas med programtjänster under en stor del av

dygnet krävs att programproduktionen har en viss omfattning och en tillräcklig finansiering.

Utskottet har erfart att UR och SVT den 6 maj 2003 har träffat en överenskommelse om att gemensamt starta och driva en digital TV-kanal, Kunskapskanalen. Överenskommelsen avser åren 2004 och 2005.

Enligt kulturutskottets mening är det rimligt att frågor som rör omfattningen av och inriktningen på UR:s framtida uppdrag får en grundlig genomlysning i det parlamentariska beredningsarbete som skall föregå nästa tillståndsperiod för public service-företagen, dvs. för tiden efter år 2005.

Sammantaget anser kulturutskottet att konstitutionsutskottet bör avstyrka motion K12 (c, fp, kd) i dess helhet.

Kulturutskottet vill tillägga att av de tre public service-företagen är det endast UR som har uppdraget att göra utbildningsprogram. De sändningsförutsättningar som gäller för UR innebär – som framgår i den nu aktuella motionen – att företaget är beroende av SVT, som skall dela med sig av tillgänglig överföringskapacitet i en digital frekvenskanal. Utskottet vill understryka att det är angeläget att UR:s program ges ett sådant sändningsutrymme att företaget kan fullfölja de villkor och den planering som följer av nuvarande tillstånd att sända med både analog och digital teknik. Kulturutskottet förutsätter således att UR och SVT i sina kontakter kan komma överens på ett sätt som dels tillgodoser de krav som riksdag och regering ställt på UR, dels medför rimliga villkor för UR i fråga om sändningstider, publikens möjlighet att identifiera och lokalisera programföretagets program m.m.

Stockholm den 7 maj 2003

På kulturutskottets vägnar

Lennart Kollmats

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lennart Kollmats (fp), Lars Wegendal (s), Kent Olsson (m), Eva Arvidsson (s), Paavo Vallius (s), Peter Pedersen (v), Nikos Papadopoulos (s), Lena Adelson Liljeroth (m), Tommy Ternemar (s), Cecilia Wikström (fp), Birgitta Sellén (c), Göran Persson i Simrishamn (s), Anna Lindgren (m), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s), Rossana Dinamarca (v), Matilda Ernkrans (s) och Dan Kihlström (kd).

Avvikande meningar

1. Avslag på propositionen

Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Lena Adelsohn Liljeroth (m), Cecilia Wikström (fp) och Anna Lindgren (m) anser:

Den digitala sändningstekniken för TV har mycket att erbjuda konsumenten. Den bidrar t.ex. till att ljud- och bildkvaliteten kan förbättras, nya tjänster kan erbjudas TV-publiken och funktionshindrade kan erbjudas bättre möjligheter att följa sändningarna. Den digitala tekniken har således otvivelaktigt stora fördelar. De flesta bedömare är överens om att den framtida distributionen av TV kommer att ske digitalt.

Enligt vår uppfattning är emellertid övergången från analog till digital sändningsteknik för TV inte en fråga som skall avgöras av staten. Vi anser i stället att det är marknaden som själv skall bestämma vilken teknik som skall användas och hur och när teknikskiftet skall genomföras. Staten bör enligt vår mening hålla sig teknikneutral och inte försöka styra vare sig teknikutvecklingen eller konkurrensen inom medieområdet.

Vi kan konstatera att regeringens satsning på det digitala marknätet för TV-distribution har blivit ett fiasko. Projektet har bl.a. medfört höga kostnader, ett begränsat antal sålda dekodrar och få tittare. De miljarder som det hittills har kostat framstår som bortkastade pengar. En särskild kommission bör följa upp hur frågan har hanterats. Marknätet är ett sämre, mer begränsat och dyrare alternativ än andra digitala distributionsformer för TV-sändningar. Det begränsade frekvensutrymmet i marknätet leder till att fördelningen av frekvenser blir en politisk maktutövning som hotar mediernas oberoende av staten.

Vårt ställningstagande innebär sammantaget att vi anser att konstitutionsutskottet med bifall till motionerna K8 (fp) yrkandena 1–4, K10 (m) yrkandena 1 och 4–6 samt K333 (m) yrkande 6 i denna del och med delvis bifall till motion K9 (kd) yrkande 1 och K11 (c) yrkande 1 skall föreslå riksdagen att avslå propositionen yrkande 1 samt motionerna K9 (kd) yrkande 2 och K11 (c) yrkande 2 samt som sin mening tillkännage för regeringen vad vi anför ovan.

2. Avslag på propositionen

Dan Kihlström (kd) anser:

I likhet med vad som uttalas i motion K9 (kd) anser jag att det är naturligt att det markbundna TV-nätet digitaliseras. Frågan är inte *om* utan *när* och *hur* digitaliseringen skall ske. Övergången från den analoga tekniken till den digitala måste ske på ett genomarbetat och bra sätt för medborgarna, för de sändande bolagen och för TV-handeln liksom för producenterna av hemelektronik.

De förslag som lagts fram i propositionen är emellertid dåligt underbyggda och otillräckliga, vilket gör det svårt att bedöma vilka konsekvenser som skulle kunna bli följden om propositionens förslag skulle genomföras. Bland annat saknas en bedömning av konsumentperspektivet liksom av marknads- perspektivet i förhållande till förslagen.

Att överlåta processen till en särskild kommission är inte heller särskilt välövertäget. Riksdagen bör ha ett avgörande inflytande i sammanhanget.

Jag anser därför att propositionen bör avslås av riksdagen och att regeringen under senhösten 2003 skall återkomma till riksdagen med utförligare och mer genomarbetade förslag om marksänd digital TV i enlighet med motion K9 (kd).

Mitt ställningstagande innebär således att konstitutionsutskottet skall föreslå riksdagen att avslå propositionen och som sin mening tillkännage för regeringen vad jag anfört om nytt förslag om marksänd digital TV. Därmed bifaller riksdagen motion K9 (kd) och bifaller delvis motionerna K10 (m) yrkande 1, K11 (c) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna K8 (fp) yrkandena 1–4, K10 (m) yrkandena 4–6 samt K333 (m) yrkande 6 i denna del.

3. Avslag på propositionen

Birgitta Sellén (c) anser:

Jag anser – i likhet med vad som anförs i motion K11 (c) – att övergången till digital distribution är en självklar utveckling av TV-mediet och att distributionen av TV-sändningarna skall ske i marknätet.

I likhet med motionärerna anser jag emellertid att det finns alltför många frågor som lämnats obesvarade i propositionen. På flera områden saknas utförliga resonemang och konsekvensanalyser. Bland annat anser jag att regeringens förslag är ottydligt då det gäller sändningsnätets räckvidd. Min och Centerpartiets inställning är att hela landet skall nås av sändningarna. Marksänd digital TV bör således ha större räckvidd än vad regeringen föreslagit, nämligen 99,8 %.

Vidare saknar jag ett resonemang om hur teknikskiftet kommer att påverka hushållen ekonomiskt. I propositionen sägs det att priset på de tekniska tillbehören, dvs. dekodrarna, kommer att sjunka. Detta är emellertid endast ett antagande, som bygger på att det skall finnas stor efterfrågan och som inte tar hänsyn till att Sverige är en tämligen liten marknad.

Med hänvisning till vad jag har anfört bör konstitutionsutskottet föreslå riksdagen att avslå propositionen och begära att regeringen återkommer med en ny proposition i enlighet med Centerpartiets motion K11 (c).

Sammantaget anser jag att konstitutionsutskottet således skall föreslå riksdagen att avslå propositionen och som sin mening tillkännage för regeringen vad jag anfört om nytt förslag om marksänd digital TV. Därmed bifaller riksdagen motion K11 (c), bifaller delvis motionerna K9 (kd) och K10 (m) yrkande 1 samt avslår motionerna K8 (fp) yrkandena 1–4, K10 (m) yrkandena 4–6 samt K333 (m) yrkande 6 i denna del.

4. Satellitdistribution av SVT:s program

Kent Olsson, Lena Adelsohn Liljeroth och Anna Lindgren (alla m) anser:

I likhet med motionärerna bakom motion K10 (m) anser vi att det är bra att SVT fått frihet att distribuera sina program via satellit. I takt med att de digitala sändningarnas andel ökar kommer säkerligen satellitsändningarna att öka i betydelse. Mot denna bakgrund anser vi att det bör införas en möjlighet för samtliga satellitoperatörer att fritt distribuera SVT:s program. SVT bör därför åläggas att kostnadsfritt tillhandahålla satellitoperatörerna public servicekanalerna, såväl analogt som digitalt, under förutsättning att mottagningen kan ske utan särskild betalning.

Konstitutionsutskottet bör föreslå att riksdagen med bifall till motion K10 (m) yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen.

5. UR:s sändningsmöjligheter

Birgitta Sellén (c) anser:

Som framgår av motion K12 (c, fp, kd) kommer den digitala distributionen av marksänd TV att få mycket stor betydelse för utbildningsprogrammen. Den digitala distributionstekniken ger förutsättningar för fler och bättre sändningstider och på sikt möjlighet till ökad interaktion med publik och användare. Det är glädjande att UR och SVT nu träffat en överenskommelse som innebär att de båda företagen avser att starta och driva en digital TV-kanal, kallad Kunskapskanalen. Denna avsiktsförklaring ligger i linje med vad som framförts i motion K12 (c). Det ankommer nu på regeringen att besluta om sändningstillstånd för den nya kanalen. Med tanke bl.a. på den konkurrens som råder om frekvensutrymmet i de sändningsnät som har störst räckvidd anser jag att konstitutionsutskottet – med delvis bifall till motion K12 (c) – skall föreslå riksdagen att göra ett tillkännagivande om att UR och SVT skall få starta en digital TV-kanal för att förstärka utbildningsprogrammen, den s.k. Kunskapskanalen.

Särskilt yttrande

Effektiv teknik för marksänd TV

Birgitta Sellén (c) anser:

I motion Kr336 (c) yrkas att regeringen skall se över om den mest effektiva tekniken används för marksänd digital TV. Av motionen framgår också att England, Tyskland och Schweiz har använt sig av samma teknik som den som nu tillämpas i Sverige, men att de tre länderna har gått över till ett annat system. Jag utgår från att den kommission som skall förbereda skiftet från analog till digitala marksändningar noga följer teknikutvecklingen i enlighet med motionsyrkandet. Ett riksdagens bifall till motionen torde därför inte vara nödvändigt.